

DRAFT

ORGANIC LAW

OF 'IRAQ.

1924

ORGANIC LAW OF 'IRAQ.

INDEX.

- Part I. Rights of the People.
- Part II. The Crown and the Rights of the Crown.
- Part III. The Legislature:—
General.
The Senate.
The Chamber of Deputies.
Both Assemblies.
- Part IV. The Ministry.
- Part V. The Judicature:—
Judges.
Courts: General.
Civil Courts.
Religious Courts.
Special Courts.
- Part VI. Financial.
- Part VII. Administration of the Provinces.
- Part VIII. Validation of Laws, etc.
- Part IX. Change of the Organic Law.
- Part X. General Provisions.
-

120285

THE ORGANIC LAW OF 'IRAQ.

INTRODUCTION.

1. This Law shall be called " The Organic Law " and its provisions shall apply to the whole of the districts of 'Iraq.
2. 'Iraq is a sovereign State, free and independent. Its sovereign rights are indivisible and inalienable. Its Government is that of a hereditary monarchy and its form representative.

PART I.

RIGHTS OF THE PEOPLE.

3. 'Iraq nationality shall be acquired and lost in accordance with a special law.
4. There shall be no difference in rights before the law among 'Iraqis although they may differ in races, religion and language.
5. The personal freedom of all dwellers in 'Iraq shall be safe from aggression and interference, and no person shall be arrested or submitted to bonds or suffering or exile or transportation or be forced to change his residence except in accordance with law. No person shall be compelled to serve in the armed forces except in accordance with law.
6. Dwelling houses shall be safe from aggression and it is forbidden to enter therein or to search therein except in the circumstances and in the manner prescribed by law.
7. No person shall be denied recourse to the Courts or be forced to submit to a Court other than the Court having jurisdiction in his case, except in accordance with law.
8. The rights of ownership shall be safeguarded and there shall be no forced loan, forced labour, or confiscation, sequestration or expropriation of property movable or immovable, except in accordance with law.
9. No taxation shall be imposed except by law. Taxation shall be applied to all classes.
10. All 'Iraqis shall be free to express and publish their opinions and to assemble together and to form, and be members of, associations within the provisions of law.
11. Islam shall be the State Religion, but there shall be ensured to all dwellers in the country complete freedom of conscience and freedom to practise all forms of worship, unless contrary to public safety, order and morals.
12. All 'Iraqis shall have the right to prefer complaints and petitions to the King or Parliament and the public authorities in the circumstances and in the manner to be prescribed by law.
13. Postal and telegraphic messages shall be secret, and shall be safe from all surveillance or detention, except in the circumstances and in the manner to be prescribed by law.

14. The various communities shall have the right to establish and maintain their schools, for the teaching of their own members, in their own language, provided that they conform to the general requirements prescribed by law.

15. The official language shall be Arabic except as may be prescribed by special law.

16. 'Iraqis shall be entitled to equal rights and liable to equal obligations. They shall, without distinction, be eligible for Government appointments, regard being had to their qualifications and ability.

PART II.

THE CROWN AND THE RIGHTS OF THE CROWN.

17. The constitutional sovereignty of 'Iraq is a trust confided by the people in King Faisal ibn Husain and his heirs after him.

18. The Heir Apparent shall be the eldest male descendant of the King in the direct line.

19. The King shall, on his accession to the throne, swear an oath before the Chamber of Deputies and the Senate together assembled under the Presidency of the President of the Senate that he will safeguard the constitution and the independence of the country and will be loyal to the country and nation.

20. The King shall attain his majority upon the completion of his eighteenth year.

If the throne shall pass to a person who has not attained that age, the rights of the Crown shall be exercised by a Regent. Such Regent shall be the person appointed in that behalf by the late King—Provided that he shall not do any act as Regent until Parliament shall have approved of his appointment. If Parliament shall not approve of his appointment or if no Regent shall have been appointed by the late King, then Parliament shall itself appoint a Regent.

The Regent shall take the oath hereinbefore prescribed before Parliament. Until the Regent shall have been so approved and shall have taken the oath, the Cabinet shall, in the name of the 'Iraq nation, exercise the rights of the Crown and be responsible therefor.

During the Regency there shall be no amendment of the Organic Law, in what concerns the rights of the King and his heirs.

21. Parliament shall be specially convoked when it is necessary to appoint a Regent. In the event of the Chamber of Deputies being dissolved and the election for the new Chamber being uncompleted, the dissolved Chamber shall reassemble for the purpose.

22. The King shall not assume sovereignty over territory outside 'Iraq except after the approval of Parliament.

23. The King shall be immune from liability and responsibility.

24. (a) The King is the head of the State. He sanctions and promulgates all laws and supervises their execution. By his orders bye-laws are made to regulate the application of laws, within the limits prescribed by such laws.

(b) The King issues orders for the holding of general elections for the Chamber of Deputies, convokes Parliament, opens it, adjourns it and prorogues it in accordance with the provisions of Articles 36, 37, 38 and 62 of this law.

He may also dissolve the Chamber of Deputies.

(c) If necessity should arise, when Parliament is not sitting, for urgent measures to be taken for the maintenance of public order and security, or for repelling a public danger or for urgent expenditure not sanctioned by the Budget or by special law, or for the purpose of securing the fulfilment of treaty obligations, the King may, with the concurrence of the Cabinet, pass ordinances directing the necessary measures to be taken.

Such ordinances, which shall not contravene the provisions of this Organic Law, shall have the force of law. With the exception of those passed for the purpose of securing the fulfilment of obligations arising out of Treaties approved by Parliament or by the Constituent Assembly, they shall be submitted to Parliament at the beginning of its session.

If Parliament shall not accept any such Ordinances, so submitted, the Government shall notify the cessation of the validity thereof and from the date of such notification the Ordinance shall cease to be in force.

Such Ordinances shall be signed by all Ministers.

Throughout this law the expression "law" or "laws" shall include an Ordinance or Ordinances passed by virtue of the provisions of this Article unless there is anything in the text of this law repugnant thereto.

(d) The King concludes treaties, on condition that he shall not ratify them except after the approval of Parliament.

(e) The King chooses the Prime Minister and, on his recommendation, appoints Ministers and removes them from their office.

(f) The King appoints members of the Senate and accepts their resignation from their appointments.

(g) The King appoints and dismisses all diplomatic representatives and civil officials and Shara' and Civil Judges and grants military ranks, on the recommendation of the Responsible Minister, except in cases in which he may, by special regulations, have delegated this authority to another. He confers decorations, titles and other honourable distinctions.

(h) The King is Commander-in-Chief of all military forces and has the right to declare war with the consent of the Cabinet and to conclude treaties of peace, on condition that he shall not ratify them without the approval of Parliament. He may proclaim martial law in accordance with the provisions of Article 121 hereof.

(i) Coin of the realm shall be struck in the name of the King.

(j) No death sentence shall be carried out except after confirmation by the King. The King may reduce sentences and remit them by special pardon and may, with the consent of the two Chambers, declare a general amnesty.

25. The King will exercise his rights by Royal-*Iradah*.

Royal *Iradahs* shall issue on the recommendation of the Responsible Minister or Ministers and with the concurrence of the Prime Minister, both or all of whom shall sign the same.

PART III.

LEGISLATURE.

GENERAL.

26. The Legislative Power is vested in Parliament, which consists of the King, the Senate and the Chamber of Deputies. Parliament shall, subject to the provisions of this Organic Law, have power to make, amend and repeal laws.

27. Parliament shall be opened by the King in person or by the Prime Minister or one of the Ministers authorised to open Parliament and to make the King's speech.

28. No person shall be a member of the Senate or Chamber of Deputies:—

- (1) Who is of other than 'Iraq nationality.
- (2) Who claims to be of foreign nationality.
- (3) Who, in the case of Deputies, has not completed his thirtieth year and, in the case of Senators, has not completed his fortieth year.
- (4) Who has been adjudged bankrupt and has not been legally rehabilitated.
- (5) Who has been placed under interdiction and the interdiction has not been removed.
- (6) Who has lost his civil rights.
- (7) Who has been awarded imprisonment for more than one year for an offence other than a political offence or has been sentenced to imprisonment for any duration, for theft, bribery, breach of trust, forgery, fraud or other offence detrimental to honour.
- (8) Who has a material interest, personally or otherwise in any contract with any public department of 'Iraq, unless such interest arises through his being a shareholder in any association composed of more than twenty-five persons.
- (9) Who is mad or an idiot.
- (10) Who is related to the King within such degrees of consanguinity as shall be prescribed by law.

In any event no person shall be a member of both assemblies.

THE SENATE.

29. The Senate shall be composed of not more than twenty members, appointed by the King from among those who, by their acts, have gained the confidence and trust of people, and those who have an honourable post in the service of the Government and the country.

30. The appointment of Senators shall last for eight years and half of them shall be changed every four years. The former members shall be eligible for re-appointment.

On the occasion of the first change the first half shall be ascertained by lot.

31. The President and Vice-President shall be chosen from among the members by the assembly with the approval of the King, for the period of one year and then may be re-appointed.

32. The Senate shall assemble and shall cease to sit when the Chamber of Deputies assembles and ceases to sit.

33. Every Senator shall receive the sum of 5,000 rupees for each session, with travelling expenses each way.

CHAMBER OF DEPUTIES.

34. The Chamber of Deputies shall be elected on the basis of one Deputy to every 20,000 male 'Iraq subjects.

35. The manner of election of Deputies shall be prescribed by special law which shall observe the principle of secret ballot and shall have regard to the proper representation of non-muslim minorities.

36. Subject to the provision for dissolution in Article 24 (b), the duration of the Chamber of Deputies shall be for four ordinary sessions, one session each year, beginning from 1st November following the election.

37. The Chamber shall assemble in the Capital at the beginning of November in each year for the ordinary session, which shall extend to four months unless the Chamber be dissolved by the King before the expiration of that period or unless the session be prolonged by the King for the purpose of the despatch of business of an urgent nature.

If the session be prolonged then the total period of the session shall not exceed six months.

The Chamber may adjourn from time to time in conformity with the rules of the Chamber.

The Chamber shall further adjourn, if so required to do by the King, not more than three times during any one session for stated periods which shall not altogether exceed a total period of three months. In computing the period of a session the period covered by such further adjournments shall not be taken into account.

38. If the Chamber be dissolved a general election shall take place and the new Chamber shall assemble in extraordinary session not more than four months after the date of dissolution. The period of such extraordinary session and the conditions covering the prolongation and adjournment thereof shall be as prescribed for ordinary sessions in Article 37 of this law. In any event this session shall be prorogued on 31st October so that the first ordinary session of the Parliament may assemble at the beginning of November. If such extraordinary session shall assemble in the months of November or December it shall be regarded as the first ordinary session of that Parliament.

39. A former Deputy shall be eligible for re-election.

40. Every male 'Iraqi, who has completed his thirtieth year and is not under any of the disqualifications set out in Article 28, has the right to be elected to membership of the Chamber of Deputies but so that he may only represent one of the districts to be prescribed by special law as constituencies. If it happens that a person be elected for more than one such district, he may choose within eight days from the date of his being informed, which district he will represent. Officials who are elected may choose between accepting and refusing election and those who accept election must give up their Government appointment within the said period, except Ministers.

41. No person shall attend a sitting of the Chamber of Deputies without being legally qualified and whoever contravenes this article shall be punished with fine of an amount equal to 500 rupees for every day on which he sits.

42. The Chamber of Deputies shall decide all questions concerning the qualifications for the election of Deputies, vacancies, resignations and disputed elections.

43. The Chamber of Deputies shall, at the first assembly of each year, elect a President and two Vice-Presidents from among its members.

The result of the election shall be submitted to the King for his approval. One of the Vice-Presidents shall officiate for the President when necessary.

44. Every member of the Chamber of Deputies has the right to propose legislation, except as hereinafter provided in respect of financial matters on condition that he is supported by ten of his colleagues and if the Chamber accepts the proposal it shall be submitted to the Cabinet for the preparation of the bill. A proposal which is rejected by the Chamber shall not be again presented in the same session.

45. A member may resign his seat by presenting his resignation in writing to the President. No resignation shall take effect unless accepted by the Chamber of Deputies.

46. In the event of the vacating of a seat in the Chamber of Deputies, owing to the death of a member or of his resignation or of his ceasing to be qualified or absents himself from the Chamber, there shall forthwith be a new election on the authority of an order issued by the President.

47. A member of the Chamber of Deputies shall be deemed to represent not only his own district but the whole of 'Iraq.

48. A member who absents himself from the Chamber for a continuous month without permission or reasonable excuse shall be deemed to have resigned and Article 45 shall apply.

49. Every member of the Chamber of Deputies shall receive the sum of Rs. 4,000 for each session, with travelling expenses each way.

ARTICLES APPLYING TO BOTH ASSEMBLIES.

50. Each Deputy and Senator must, in the presence of his own assembly and before taking his seat, swear to be loyal to the King and to uphold The Organic Law and the service of the nation and country, and the due performance of the duties entrusted to him.

51. Neither assembly shall proceed to the despatch of business unless one half of the members exceeded by one shall be present.

52. Unless otherwise provided by law, decisions shall be given by a majority of votes of the members present, other than the President. The President shall not vote except in case of an equality of votes, when he shall have and exercise a casting vote. A majority cannot be obtained unless half the members present record their votes.

Every member shall record his vote in person.

The manner of voting shall be prescribed by the rules of the Assembly.

53. Every member of Parliament shall have the right to put questions to Ministers and discuss the answers thereto in the circumstances prescribed by the rules of each assembly. At least 8 days shall elapse before any such discussion can take place unless the Minister shall otherwise agree and the matter be urgent.

54. Legislative bills shall be passed Article by Article and then again as a whole.

55. No armed forces shall enter or be posted near the doors of the Assembly except at the request of the President.

56. All sittings of both assemblies shall be public unless one of the Ministers, or four of the Senators, or ten of the Deputies as the case may be shall demand that the matter in hand be discussed secretly.

57. No person may speak in either Assembly except the members, the Ministers, or, in their absence, senior officials deputed by them, and those whom the Assembly shall officially summon before it.

58. The Senate and the Chamber of Deputies may make rules and orders concerning the following matters:—

(1) The manner in which each body may exercise and uphold the powers, privileges and safeguards conferred on it by this Organic Law.

(2) The order and conduct of their business and proceedings either separately or in joint Assembly.

59. No member of Parliament shall be arrested or tried during the session unless the Assembly to which he belongs shall, by a majority vote, declare that good reason exists for the accusation of such member or unless he is taken in the act of committing a crime or misdemeanour or immediately after the commission of the same.

Every member shall have complete freedom of speech within the limits of the rules of the Assembly to which he belongs and no legal proceedings shall be taken against him in respect of any vote given or opinion expressed or speech made by him during the deliberations of the Assembly.

60. A Minister who is a member of one of the Assemblies shall have the right to vote in that Assembly and the right of speech in both Assemblies and a Minister who is not or who has not become a member of either Assembly shall have the right of speech in both Assemblies, but without voting.

Ministers or those deputed on their behalf in their absence shall have the right of precedence over all other members in addressing the Assembly.

61. (1) Every bill must be submitted to one Assembly and if accepted shall be submitted to the other. It shall not become law until accepted by both Assemblies and approved by the King.

(2) Bills submitted by Government shall be subject to the approval of both Assemblies and after such approval they shall be submitted to the King who will either approve them or return them with a statement of reasons within the space of three months. If, however, both Assemblies shall decide on the urgency of measures they shall be approved or returned for re-consideration with a statement of reasons, within the period of fifteen days.

(3) A bill rejected by both Assemblies shall not be again introduced into either Assembly during the same session.

62. If one of the Assemblies shall twice refuse a bill and the other Assembly shall insist on its acceptance, a joint Assembly shall be convened, composed of the members of the Senate and of the Chamber of Deputies.

The Assembly so formed shall sit under the Presidency of the President of the Senate to decide the disputed provisions of the bill only. If the bill, with or without amendments, is affirmed by a two-thirds majority of the joint Assembly, it shall be taken to have been duly accepted by both Assemblies. It shall not become law until it has been approved by the King. If not so accepted it shall not be again introduced into either Assembly during the same session.

PART IV.

THE MINISTRY.

63. The number of Ministers shall not be less than six nor more than nine. No person who is under any of the disqualifications set out in Article 28 may become a Minister. The age of a Minister shall not be less than 30 years.

No Minister shall hold office for a longer period than one year unless he is or becomes a Senator or a member of the Chamber of Deputies.

Ministers while in receipt of the salaries attaching to their office shall cease to draw allowances as Senators or members of the Chamber of Deputies.

No Minister may buy or lease any movable or immovable property of the State whether by public auction or otherwise.

64. The Cabinet is entrusted with the conduct of the affairs of the State. It shall meet under the Presidency of the Prime Minister to decide as to the measures which should be taken in matters appertaining to more than one Ministry and also to investigate all important matters concerning the Ministries. The Prime Minister will communicate to the King the decisions come to and will ascertain his wishes in regard thereto.

65. Ministers of State shall be responsible to the Chamber of Deputies jointly in matters which concern the Ministries and severally in what concerns their respective Ministries and the Departments under them.

If the Chamber of Deputies shall by a two-thirds majority of those present pass a resolution that the Ministry does not possess the confidence of the Chamber, the Ministry shall resign. If such a resolution concerns a single Minister only then such Minister shall resign. The voting on such a resolution shall be adjourned once for a period not exceeding 8 days if the Prime Minister or the Minister concerned shall so demand.

66. Every Minister may deal with all matters concerning his Ministry and the Departments thereof in such a manner as may be prescribed by law.

PART V.

THE JUDICATURE.

JUDGES.

67. Civil and Shara' Judges shall be appointed by Royal Iradah and shall be irremovable except as provided by the provisions of a special law dealing with their qualifications, appointment, grades and the manner of their dismissal.

COURTS.

68. The Courts shall be divided into three classes:—
- a. Civil Courts.
 - b. Religious Courts.
 - c. Special Courts.

69. Subject to the provisions of this Organic Law, the constitution, place of sitting, grades and divisions of all Courts and their jurisdiction and administration shall be determined by special laws.

70. All Courts shall be free from interference.

71. All trials shall be public except where, for reasons to be prescribed by law, Courts may sit in camera.

It shall be lawful to publish the proceedings and judgments of Courts except as regards proceedings in camera.

THE CIVIL COURTS.

72. The Civil Courts shall have jurisdiction over all persons in 'Iraq, in all matters, civil and criminal, including cases of claims by and against the 'Iraq Government, except in such matters which, by the provisions of this Organic Law or of any other law for the time being in force, shall be assigned to the jurisdiction of the Religious Courts or the Special Courts in manner hereinafter provided.

73. The Civil and Criminal jurisdiction of the Civil Courts shall be exercised, in accordance with the law for the time being in force:

PROVIDED that in matters regarding the personal status of foreigners or in other matters of a civil or commercial nature in which it is customary by international usage to apply the law of another country, such law shall be applied in manner to be prescribed by law.

RELIGIOUS COURTS.

74. The Religious Courts shall be divided into—

- (a). Moslem Courts.
- (b). Communal Spiritual Councils.

75. The Moslem Courts shall have exclusive jurisdiction in matters of the personal status of Moslems and matters connected with the administration of their waqfs.

76. The jurisdiction of the Moslem Courts shall be exercised in conformity with the principles of the Shara' Law as contained in the various doctrines of the Islamic Sects, in accordance with a special law.

77. The Communal Spiritual Councils shall comprise such Spiritual Councils of the Jewish and Christian Communities as shall be established and invested with judicial power under the authority of special laws.

78. The Communal Spiritual Councils shall have jurisdiction:—

1. In matters of marriage, dowry, divorce and maintenance and confirmation and execution of wills, so far as concerns the members of their communities other than foreigners;
2. In other matters of personal status concerning members of the communities, if both parties so agree.

79. The procedure and scale of fees of the Communal Spiritual Councils shall be settled in manner to be prescribed by special law.

SPECIAL COURTS.

80. There shall be established a High Court for the trial of Ministers and members of Parliament for political offences and offences committed in connection with their public duties, and for the trial of Judges of the Court of Cassation for offences in connection with their public duties, and for deciding questions regarding the interpretation and the constitutional validity of laws.

81. For the purpose of a trial mentioned in the preceding Article, the High Court shall be convened when necessary by Royal Iradah, to be issued in pursuance of a resolution of impeachment to be passed by the Chamber of Deputies in each case by a two-thirds majority of those present, and shall be composed of the President and eight members to be chosen by the Senate, four of them from among the Senators and four from among the Senior Judges.

The Court shall sit under the Presidency of the President of the Senate.

82. For the purpose of deciding questions regarding the interpretation of the provisions of this Organic Law, or for the purpose of deciding whether a law in force contravenes the provisions of this Organic Law the High Court shall be convened when necessary by Royal Iradah to be issued in pursuance of the recommendation of the Cabinet and shall be presided over and composed in manner set out in the last preceding Article.

83. Subject to the provisions of Article 82 of this Organic Law, a Diwan Khas shall assemble for the purpose of deciding questions regarding the interpretation of laws other than this Organic Law at the request of the Minister concerned. It shall be composed of three members of the Court of Cassation and three senior administrative officials to be chosen in accordance with special law, and shall sit under the presidency of the President of the Court of Cassation.

84. Cases tried by the High Court shall be decided in accordance with law by a majority of two-thirds of the Court and such decisions shall not be liable to appeal or revision.

85. Decisions given by the High Court in the matters referred to in Article 82, except as provided in Article 86, or by the Diwan Khas in the matters referred to in Article 83 shall be obtained by a simple majority of the Court or Diwan and shall be given effect to by all Courts of Justice and departments of Government.

86. No decision shall be given by the High Court that a law, or part of a law, in force contravenes the provisions of this Organic Law, except by a majority of two-thirds of the Court.

In the event of such a decision being given, the law or the part thereof which is declared to contravene the provisions of this Law shall be deemed to have been null and void from the beginning.

87. Special Courts or bodies may be established by law for the following purposes :—

- (a) The trial of members of the military forces of Iraq for offences as prescribed by the Army Law;
- (b) the settlement of tribal disputes in matters of a civil and criminal nature;

- (c) the settlement of civil disputes which may arise between the Government and its employees, in connection with their services;
- (d) the settlement of cases concerning the enjoyment of and the boundaries of land.

88. The procedure, scale of fees, and the manner in which the judgment of the special courts may be appealed against, set aside or confirmed, shall be prescribed by law.

PART VI.

FINANCIAL.

89. All taxes and customs duties shall remain as they are on coming into force of this law until altered by law.

90. No tax shall be imposed except by law to be approved by the King after receiving the consent of Parliament; provided that this shall not apply to income which may be received by Government Departments in return for public services or for the enjoyment of Government property.

91. Taxes shall be collected from all the classes and communities affected by them without distinction and no person shall be exempt therefrom except in accordance with law.

92. No property of the State shall be sold, granted, leased or otherwise disposed of except in accordance with law.

93. No monopoly or concession for the exploitation or development of the natural resources of the country or for services of public utility shall be granted, nor shall any Government revenue be farmed out, except in accordance with law, provided that if any such monopoly, concession or farming out shall be for a period exceeding three years, then a special law shall be necessary in each case.

94. The Government shall not contract any loan or enter into any agreement to pay money out of the public funds except on the authority of a special law, if there be no provision in the budget.

95. All property received by Government officials shall be paid into the Public Treasury and an account thereof shall be furnished in manner provided by law.

96. No part of the Fund in the Public Treasury shall be appropriated for pay, compensation or other expenditure except by law and nothing shall be expended out of such appropriation except in manner provided by law.

97. The appropriations for each year shall be sanctioned by a yearly law to be called the Budget Law which shall include therein the estimates of revenue and expenditure for that year.

98. Parliament shall approve the Budget Law during the session preceding the financial year to which the law relates.

99. All bills of Appropriation Laws and for laws increasing, reducing or cancelling authorised appropriations and the Budget Law and all bills dealing with loans contracted by the Government shall be introduced by the Minister of Finance into the Chamber of Deputies first.

100. The Budget Law shall be discussed Article by Article and then again as a whole.

The Budget shall be discussed vote by vote.

101. If, at a time when Parliament is not sitting there shall arise the need for urgent expenditure not sanctioned by the Budget or by special law, the King, with the concurrence of the Cabinet may issue ordinances authorizing the necessary financial measures to be taken, in accordance with the provisions of Article 24(c) hereof.

102. It shall be lawful for Parliament to pass laws appropriating fixed amounts to be expended over a certain number of years.

103. There shall be passed a law providing for the creation of a Department for the purpose of verifying expenditure and reporting to the legislative authority at least once a year whether the expenditure has been in accordance with the appropriations approved by Parliament and the moneys paid in accordance with the rules prescribed by law.

104. No bill, vote, or resolution involving a charge upon public funds for any purpose whatever shall be proposed in either Assembly except by a Minister.

105. Without the previous consent of the King, the Chamber of Deputies shall not pass any resolution or propose any amendment to a law under discussion, if such resolution or amendment proposes the reduction or cancellation of any expenditure arising out of treaties approved by Parliament or by the Constituent Assembly.

106. If a new financial year shall begin before the Budget has been passed, then, if Parliament be sitting, the Minister of Finance shall introduce a bill for temporary provision for a period not exceeding two months. At the expiration of the period for which temporary provision is granted a fresh bill may be introduced by the Minister of Finance and so on, so long as may be necessary. If Parliament be not sitting, the provisions of the Budget for the preceding year shall be acted on, without prejudice to the issue of Ordinances under the provisions of Article 101 hereof.

107. The Currency of the Realm shall be prescribed by law.

PART VII.

ADMINISTRATION OF THE PROVINCES.

108. The administrative divisions of Iraq, their classes, and names and the manner of their administration and the jurisdiction of their officials and their nomenclature shall be prescribed by special law.

109. The law above mentioned shall make provision for the taking of necessary measures in certain districts for the performance in those districts, of the obligations arising out of the treaties entered into by the King with the concurrence of Parliament or of the Constituent Assembly which passed this Organic Law.

110. The municipal affairs of the cities and towns of Iraq shall be administered through Municipal Councils, in accordance with special law.

In the administrative districts there shall be administrative Councils performing functions to be ascribed to them by law.

111. Every community shall have the right to form Communal Councils in the principal administrative divisions, whose duties shall be the administration of waqf buildings and properties and waqf funds and charitable bequests and the collection of their revenue and the expenditure thereof in accordance with the will of the donor and in conformity with established custom. They shall also supervise the property of orphans in accordance with the law.

The said Councils shall be under the supervision of the Government.

PART VIII.

VALIDATION OF LAWS AND JUDGMENTS.

112. Except in so far as they may have been amended or repealed by the proclamations, rules and laws mentioned in the next article the Ottoman Laws promulgated on or before the 5th November, 1914, and the laws which were promulgated after that date and have remained in force up to the date of this law shall remain in force, as far as circumstances permit, until the legislative authority established by this Organic Law shall repeal or alter them, or until the High Court shall give a decision rendering them null and void under the provisions of Article 86.

113. The proclamations, rules and laws of the Commander-in-Chief of the British Forces in 'Iraq or of the Civil Commissioner or of the High Commissioner or of the Government of His Majesty King Faisal during the period between 5th November, 1914, and the coming into force of this Organic Law shall be considered to have been valid from the date of their coming into force, and if unrepealed, will remain in force until the legislative authority established by this Organic Law shall repeal or alter them or until the High Court shall give a decision rendering them null and void under the provisions of Article 86.

114. Every person shall be released and indemnified from and against all claims by any person whatsoever in respect of acts done in good faith by or under the instructions of the Commander-in-Chief of the British Forces in 'Iraq or of the Civil Commissioner or of the High Commissioner or of the Government of His Majesty King Faisal or of any public officer acting in any command or capacity, military or civil, for the purpose of the suppression of hostilities or the establishment and maintenance of good order and public safety or the execution of any regulations issued under martial law between the 5th November, 1914, and the coming into force of this Organic Law.

Every act referred to in this Article shall be presumed to have been done or directed to have been done in good faith unless proof to the contrary is brought by the party complaining and any action or other legal proceedings against any person in respect of such acts shall be discharged and become null and void unless the party complaining shall bring such proof as aforesaid.

115. All judgments in civil cases given by Turkish Courts before the occupation by the British Forces and all judgments in civil cases given by Courts established after the said occupation or by Political Officers or Assistant Political Officers acting within their jurisdiction shall be deemed to be judgments given by properly constituted Courts of 'Iraq.

116. Any sentence passed or judgment given or order made by any Court established after the Occupation by the British Forces or by any Court Martial or Military Court or by any Military Governor or Political Officer or Assistant Political Officer or other officer authorized to dispose of offences shall be deemed to be and always to have been in accordance with law and the sentences of all persons tried by such Courts or officers shall be deemed to be sentences passed by properly constituted Courts of 'Iraq.

PART IX.

CHANGE OF THE ORGANIC LAW.

117. This Organic Law shall enter into force from the date of the assent of the King thereto.

118. Parliament may within the space of one year from the date of the coming into force of this Organic Law, alter or add to the details of its provisions for the purpose of carrying into effect the intention thereof on condition that agreement shall have been secured thereto by a majority of two-thirds of the votes in each Assembly.

119. Except as provided in the foregoing Article, no amendment whatsoever of the Organic Law shall be permitted for the period of five years from the date of its coming into force, nor after that period except in manner following :—

Every amending Law brought forward must be accepted by the Chamber of Deputies and the Senate by a majority of two-thirds of the members of each Assembly. After acceptance, the bill shall be delayed until the election of a new Chamber of Deputies and shall then be again submitted to them and to the Senate. If it shall again be accepted by a majority of two-thirds of the members of each Assembly it shall be submitted to the King for his approval and promulgation.

PART X.

GENERAL PROVISIONS.

120. Baghdad shall be considered the Capital of 'Iraq. If necessity should arise the capital may be changed by special law to another place.

121. In the event of disturbances occurring or should there be indications of anything of that nature in any part of 'Iraq or in the event of danger of hostile attack on any part of 'Iraq, the King with the concurrence of the Cabinet shall have power to proclaim martial law as a temporary measure in all such parts of 'Iraq as may be affected by such disturbances or attack.

The ordinary law of the State may be temporarily suspended in such district or districts as may be named and to such an extent as may be specified in any such Proclamation provided that all persons shall be and remain legally liable in respect of all acts done by them in pursuance of such Proclamation unless and until they should be indemnified by special law passed by Parliament for that purpose.

The method of administration of districts proclaimed to be under martial law shall be proclaimed by Royal Iradah.

122. If necessity should arise for the interpretation of a provision of law, then:—

- (a) If the matter concerns the interpretation of the provisions of this Organic Law, the interpretation thereof shall appertain to the High Court as provided in Part V of this Law.
- (b) If the matter concerns the interpretation of other laws so far as they may concern the administration of the State, the interpretation thereof shall appertain to the Diwan Khas as provided in Part V of this Law.
- (c) In all other matters the interpretation shall appertain to the Courts of Justice having jurisdiction in the suits of which the need for interpretation may arise.

123. The organization and the financial and other administration of the affairs of the Islamic Waqfs shall be prescribed by special Law.

The department of Awqaf shall be considered to be one of the departments of Government.

لائحة قانون الاساسى العراقى

فهرست القانون الاساسي

ابواب القانون

الباب الاول - حقوق الشعب

الباب الثاني - المدك وحقوقه

الباب الثالث - السلطة التشريعية

مواد عمومية

مجلس الاعيان

مجلس النواب

المواد السمومية للمجلسين

الباب الرابع - الوزراء

الباب الخامس - القضا

القضاة

المحاكم

مواد عمومية

المحاكم المدنية

المحاكم الدينية

المحاكم الخصوصية

الباب السادس - الامور المالية

الباب السابع - ادارة الاقاليم

الباب الثامن - مشروعية القوانين الخ

الباب التاسع - تعديل القانون الاساسي

الباب العاشر - مواد عمومية

«لائحة»

القانون الاساسي العراقي

المادة الاولى

يسمى هذا القانون (القانون الاساسي) وتسرى احكامه الى جميع القطر
العراقي .

المادة الثانية

العراق هو دولة ذات سيادة مستقلة حرة ملكها لايتجزأ ولايتنازل عن شيء
منه وحكومته ملكية وراثية وشكلها نيابي .

الباب الاول

حقوق الشعب

المادة الثالثة

تكتسب الجنسية العراقية وتفقد وفقا لاحكام قانون خاص .

المادة الرابعة

لافرق بين العراقيين في الحقوق امام القانون وان اختلفوا في القومية
والدين واللغة .

المادة الخامسة

كل سكان العراق حررتهم الشخصية مصونة من التعرض والتدخل فلايجوز
القاء القبض على احدهم ولامعاقبته ولاتعريضه لقيود اوآلام ولانفيه او ابعاده
عن وطنه ولااجباره على تبديل مسكنه او على الخدمة في القوات المسلحة الا بمقتضى
احكام القانون .

المادة السادسة

المساكن مصونة من التعرض ولايجوز الدخول اليها واجراء التحرى فيها
الا في الاحوال والكيفية التي يعينها القانون .

المادة السابعة

لايمنع احد من مراجعة المحاكم ولايجبر على مراجعة محكمة غير المحكمة
المختصة بقضيته الا بموجب القانون .

المادة الثامنة

حقوق التملك مصنونة ولا يجوز فرض قروض اجبارية ولا سخرة ولا مصادرة
اموال منقولة او غير منقولة او حجزها او استملاكها الا بموجب القانون .

المادة التاسعة

لا تفرض ضريبة الا بمقتضى قانون تشمل احكامه جميع الطبقات .

المادة العاشرة

للعراقيين حرية ابداء الرأى والنشر والاجتماع وتأليف الجمعيات
والانضمام اليها ضمن حدود القانون .

المادة الحادية عشرة

الاسلام هودين الدولة الرسمي وتضمن لجميع ساكني البلاد حرية الاعتقاد
التامة وحرية القيام بشعائر العبادة ما لم تكن مخللة بالامن والنظام والاخلاق العامة .

المادة الثانية عشرة

للعراقيين الحق في رفع عرائض الشكوى واللوائح الى الملك ومجلس
الامة والسلطات العامة بالطريقة وفي الاحوال التي يعينها القانون .

المادة الثالثة عشرة

تكون جميع المراسلات البريدية والبرقية مكنومة ومصونة من كل مراقبة
وتوقيف الا في الاحوال والطرق التي يعينها القانون .

المادة الرابعة عشرة

للطوائف المختلفة حق تأسيس المدارس لتعليم افرادها بلغتها الخاصة
والاحتفاظ بها على ان يكون ذلك موافقا للمناهج العامة التي تعين قانونا .

المادة الخامسة عشرة

العربية هي اللغة الرسمية سوى ما ينص عليه بقانون خاص .

المادة السادسة عشرة

العراقيون متساوون في التمتع بحقوقهم واداء وجائبهم ويعهد اليهم
في وظائف الحكومة بدون تمييز كل حسب اقتداره واهليته .

الباب الثاني

الملك وحقوقه

المادة السابعة عشرة

عرش المملكة العراقية الدستورية وديعة الشعب للملك فيصل بن الحسين
ثم لورثته من بعده •

المادة الثامنة عشرة

ولاية العهد لأكبر أبناء الملك سنا على خط عمودي •

المادة التاسعة عشرة

يقسم الملك امام مجلس النواب والاعيان الذين يلتزمان برئاسة رئيس
مجلس الاعيان يمين المحافظة على الدستور واستقلال البلاد والاخلاص للوطن
والامة على اثر تبوئه العرش •

المادة العشرون

سن الرشد للملك تمام الثمانية عشر عاما فاذا انتقل الملك الى من هو دون
هذا السن يوذى حقوق الملك الوصي الذى اختاره الملك السابق وذلك الى
ان يبلغ الملك سن الرشد ولكن ليس للوصي ان يتولى هذا المنصب ويوذى شيئا
من حقوقه مالم يوافق مجلس الامة على تعيينه فاذا لم يوافق المجلس على ذلك
اواذا لم يعين الملك السابق وصيا فالمجلس هو الذى يعين الوصي وعلى الوصي
اداء اليمين المتقدم بيانها امام المجلس والى ان يتم نصب الوصي وادائه اليمين
يكون حقوق الملك الدستورية لمجلس الوزراء يتولاها باسم الامة العراقية
ويكون مسؤولا عنها ولا يجوز ادخال تعديل مافي القانون الاساسي مدة الوصاية
بشأن حقوق الملك ووراثته •

المادة الحادية والعشرون

عند ميسس الحاجة الى اقامة الوصي يدعي مجلس الامة الى الالتئام حالا
واذا كان مجلس النواب منحلا ولم يتم انتخاب المجلس الجديد يلتئم المجلس
السابق لذلك الغرض •

المادة الثانية والعشرون

لا يحق للملك ان يتولى عرشا خارج العراق الا بعد موافقة مجلس الامة •

المادة الثالثة والعشرون

الملك مصون وغير مسؤول .

المادة الرابعة والعشرون

- (١) الملك رأس الدولة الاعلى وهو الذى يصدق القوانين ويأمر بنشرها ويراقب تنفيذها ويأمره توضع الانظمة لاجل تطبيق احكام القوانين ضمن ما هو مصرح به فيها .
- (٢) الملك هو الذى يصدر الاوامر باجراء الانتخاب العام لمجلس النواب واجتماع مجلس الامة وهو يفتح هذا المجلس ويؤجله ويفضه وفقاً للمواد ٣٦ و ٣٧ و ٣٨ و ٦٢ من هذا القانون .
وله ان يحل مجلس النواب ايضاً
- (٣) اذا ظهرت ضرورة اثناء عطلة المجلس لاتخاذ تدابير مستعجلة لحفظ النظام والامن العام اولدفع خطر عام اولصرف مبالغ مستعجلة لم يؤذن في صرفها في الميزانية اوبقانون خاص اوللقيام بواجبات المعاهدات فللملك الحق باصدار مراسيم بموافقة هيئة الوزراء يكون لها قوة قانونية تقضى باتخاذ التدابير اللازمة بمقتضى الاحوال على ان لا تكون مخالفة لاحكام هذا القانون الاساسي وينبغي عرضها جميعا على مجلس الامة في اول اجتماعه عدا ما صدر منها لاجل ايفاء ايجاب المعاهدات المصدقة من قبل مجلس الامة والمجلس التأسيسي فان لم يصدق مجلس الامة على هذه المراسم ينبغي على الحكومة ان تعلن انتهاء حكمها وتعتبر ملغاة من تاريخ هذا الاعلان ويجب ان تكون هذه المراسم موقعا عليها بتواقيع الوزراء كافة .
- وتشمل لفظة - القانون - المراسم الصادرة بمقتضى احكام هذه المادة مالم يكن في متنه قرينة تخالف ذلك .
- (٤) الملك يعقد المعاهدات بشرط ان لا يصدقها الا بعد موافقة مجلس الامة عليها .
- (٥) الملك يختار رئيس الوزراء وعلى ترشيح الرئيس يعين الوزراء ويعزلهم من مناصبهم .
- (٦) الملك يعين اعضاء مجلس الاعيان ويقبل استقالتهم من مناصبهم .
- (٧) الملك يعين ويعزل جميع الممثلين السياسيين والموظفين الملكيين

والقضاة والحكام ويمنح الرتب العسكرية بناء على اقتراح الوزير
المسؤول مالم يفوض ذلك الى سلطة اخرى بمقتضى نظام خاص وله
ان يمنح ايضا الاوسمة والالقباب وغير ذلك منشارات الشرف •

(٨) للملك القيادة العليا على جميع القوات المسلحة وهو يعلن الحرب
بموافقة مجلس الوزراء ولها ان يعقد مقاولات الصلح بشرط ان لا يصدقها
نهائيا الا بعد موافقة مجلس الامة وله ايضا ان يعلن الاحكام العرفية
وفقا للمادة الحادية والعشرين والمائة •

(٩) تضرب النقود باسم الملك •

(١٠) لا ينفذ حكم الاعدام الا بتصديق الملك وللملك ان يخفف العقوبات
او يرفعها بعفو خاص وبموافقة المجلسين يعلن العفو العام •

المادة الخامسة والعشرون

يستعمل الملك سلطة بارادات ملكية تصدر بناء على اقتراح الوزير
او الوزراء المسؤولين وبموافقة رئيس الوزراء ويوقع عليها من قبلهم •

الباب الثالث

السلطة التشريعية

المواد العمومية

المادة السادسة والعشرون

السلطة التشريعية منوطة بمجلس الامة وهو يتألف من الملك ومجلس
الاعيان ومجلس النواب ولمجلس الامة حق وضع القوانين وتعديلها والغائها مع
مراعاة احكام هذا القانون •

المادة السابعة والعشرون

يفتتح الملك مجلس الامة بذاته او ينوب عنه في ذلك رئيس الوزراء او احد
الوزراء ليقوم بمراسم الافتتاح والقاء الخطاب الملكي •

المادة الثامنة والعشرون

لا يكون عضواً في مجلس الاعيان او النواب •

(١) من كان من غير الجنسية العراقية •

(٢) من كان مدعياً جنسية اجنبية •

(٣) من كان دون الثلاثين من عمره في النواب ودون الاربعين في الاعيان •

- (٤) من كان محكوما عليه بالافلاس ولم يعد اعتباره قانونا .
 (٥) من كان محجورا عليه ولم يفك حجره .
 (٦) من كان ساقطا من الحقوق المدنية .
 (٧) من كان محكوما عليه بالسجن مدة لا تقل عن سنة لجريمة غير سياسية ومن كان محكوما عليه بالسجن لسرقة او رشوة او خيانة الامانة او تزوير او احتيال او غير ذلك من الجرائم المخلة بالشرف بصورة مطلقة .
 (٨) من كان له منفعة مادية مباشرة او غير مباشرة ناشئة عن مقاوله مع احدى الدوائر العمومية العراقية الا اذا كانت المنفعة ناشئة عن صفته مساهما في شركة مؤلفة من اكثر من خمسة وعشرين شخصا .
 (٩) من كان مجنونا ومعتوها .
 (١٠) من كان من اقرباء الملك على الدرجة التي تعين بقانون خاص .
 وعلى كل حال لا يجوز اجتماع عضوية المجلسين في شخص واحد .

مجلس الاعيان

المادة التاسعة والعشرون

يتألف مجلس الاعيان من عدد لا يتجاوز العشرين عضوا يعينهم الملك ممن نالوا ثقة الجمهور واعتماده باعمالهم وممن لهم ماضٍ مجيد في خدمات الدولة والوطن .

المادة الثلاثون

مدة العضوية في مجلس الاعيان تمتد ثمانى سنوات يتبدل نصفهم في كل اربع سنين ويجوز اعادة تعيين الاعضاء السابقين والنصف الاول لاجل التبديل الاول يفرز بالاقتراع .

المادة الحادية والثلاثون

الرئيس ونائبه ينتخبهما المجلس من بين اعضائه الى مدة سنة واحدة بتصديق الملك ويجوز اعادة انتخابهما .

المادة الثانية والثلاثون

يجتمع مجلس الاعيان عند اجتماع مجلس النواب ويعطل معه .

المادة الثالثة والثلاثون

يعطى عضو الاعيان مخصصات سنوية تعادل خمسة الاف روبية عن مدة

الاجتماع فقط ماعدا مخصصات السفر •

مجلس النواب

المادة الرابعة والثلاثون

يتألف مجلس النواب بالانتخاب بنسبة نائب واحد عن كل عشرين الف نسمة من الذكور •

المادة الخامسة والثلاثون

تعين طريقة انتخاب النواب بقانون خاص يراعى فيه اصول التصويت السرى ووجوب تمثيل الاقليات غير الاسلامية •

المادة السادسة والثلاثون

دورة مجلس النواب اربع اجتماعات عادية لكل سنة اجتماع وتبدأ المدة من اول يوم من شهر تشرين الثاني الذي يعقب الانتخابات مع مراعاة ماجاء في الفقرة (٢) من المادة ٢٤ بخصوص حل المجلس •

المادة السابعة والثلاثون

يجتمع المجلس في العاصمة في اوائل تشرين الثاني من كل سنة ويبدأ عندئذ اجتماعه العادى الذي يمتد اربعة اشهر الا اذا حل الملك المجلس قبل ختام هذه المدة او ممد اجل الاجتماع لاتمام الاشغال المستعجلة وعند مايمد اجل الاجتماع على هذه الصورة ينبغي ان لا تزيد مدته كلها على ستة اشهر •
وللمجلس ان يؤجل جلساته من حين الى حين وفقا لنظام المجلس الداخلى • وعلى المجلس ان يؤجل جلساته اذا امر الملك بذلك مرات لاتتجاوز الثلاث في كل اجتماع الى مدات لايتجاوز مجموعها ثلاثة اشهر •
وعند حساب مدة الاجتماع لا يحسب الزمن الذي استغرقته التأجيلات المتقدمة •

المادة الثامنة والثلاثون

اذا حل المجلس يجب ان يبدأ باجراء الانتخابات مجددا ويدعى المجلس الجديد الى الاجتماع بصورة فوق العادة في مدة لاتتجاوز اربعة اشهر من تاريخ الحل • وهذا الاجتماع يتبع الاحكام الواردة في المادة ٣٧ من هذا القانون فيما يتعلق بالتأجيل والتمديد وعلى كل حال ينبغي فوض هذا الاجتماع في ٣١ تشرين الاول لكي يتبدى الاجتماع العادى الاول من الدورة المذكورة

في ابتداء تشرين الثاني واذا صادف الاجتماع الفوق العادة في شهرى تشرين الثاني وكانون الاول يعتبر اول اجتماع عادى لتلك الدورة .

المادة التاسعة والثلاثون

• يجوز تجديد انتخاب النائب السابق .

المادة الاربعون

لكل رجل عراقي اتم الثلاثين من العمر ولم يكن له احدى الموانع المنصوص عليها في المادة (٢٨) ان ينتخب لعضوية مجلس النواب على انه لايجوز له ان ينوب الاعن منطقة واحدة من المناطق التمثيلية التي تعين بقانون الانتخاب فقط واذا انتخب احد من اكثر من منطقة واحدة فله ان يختار المنطقة التي يرغب في تمثيلها في خلال ثمانية ايام من تاريخ اخباره وللموظفين الذين ينتخبون حق الخيار بين قبول العضوية ورفضها والذي يقبل العضوية يجب عليه التخلي عن وظيفته في الحكومة في خلال المدة المذكورة ماعدا الوزراء .

المادة الحادية والاربعون

لايجوز لاحد ان يحضر جلسات مجلس النواب مالم تتم فيه الصفات القانونية ومن يخالف ذلك يعاقب بغرامة تعادل خمسمائة روبية عن كل جلسة .

المادة الثانية والاربعون

يفصل مجلس النواب في المسائل المتعلقة بالصفات الموهلة لانتخاب النواب وفي الطعن الموجه ضد انتخابهم وفي المنحلات والاستقالات المتعلقة بهم .

المادة الثالثة والاربعون

على مجلس النواب ان ينتخب كل سنة في جلسته الاولى رئيسا ونائبي رئيس من بين اعضائه وعليه ان يقدم نتيجة هذا الانتخاب الى الملك ليصدقه .
• ينوب عن الرئيس عند الاقتضاء احد نائبيه .

المادة الرابعة والاربعون

لكل عضو من اعضاء مجلس النواب ان يقترح وضع لائحة قانونية من غير المتعلقة بالامور المالية التي سيأتي بيانها على شرط ان يوده فيه عشرة من زملائه واذا قبل المجلس هذا الاقتراح يودعه مجلس الوزراء لسن اللائحة القانونية وكل اقتراح يرفضه المجلس لايجوز تقديمه ثانية في الاجتماع نفسه .

المادة الخامسة والاربعون

للعضو ان يستقيل من مركزه وذلك بان يقدم استقالته كتابة الى الرئيس ولا تنفذ الاستقالة مالم يقبلها مجلس النواب .

المادة السادسة والاربعون

في حالة انحلال عضوية في مجلس النواب بسبب وفاة او استقالة او فقد الصفات اللازمة اولتغيب عن المجلس يجب ان يجرى انتخاب جديد في الحال بايعاز من الرئاسة .

المادة السابعة والاربعون

يعتبر العضو في مجلس النواب ممثلا لعموم البلاد العراقية وليس لمنطقته التمثيلية فقط .

المادة الثامنة والاربعون

العضو الذي يتغيب عن المجلس الى مدة شهر على التوالي من غير اذن او عذر مشروع يعد مستقيلا بمراعاة المادة (٤٥) .

المادة التاسعة والاربعون

يعطى النائب مخصصات تعادل اربعة اربعة الف روبية عن مدة الاجتماع فقط ماعدا مخصصات السفر .

مواد عمومية للمجلسين

المادة الخمسون

على النواب والاعيان قبل الشروع في اعمالهم ان يقسم كل منهم امام مجلسه يمين الاخلاص للملك والمحافظة على القانون الاساسي وخدمة الامة والوطن وحسن القيام بواجب النيابة .

المادة الحادية والخمسون

لا يباشر احد المجلسين اشغاله مالم يحضر الجلسة اكثر من نصف الاعضاء بواحد على الاقل .

المادة الثانية والخمسون

تصدر القرارات باكثرية آراء الاعضاء الحاضرين مالم ينص القانون على خلاف ذلك واذا تساوت الآراء فللرئيس اذ ذلك صوت الترجيح . ولا تحصل

أكثرية مالم يصوت نصف الأعضاء الحاضرين • يبدى كل من الأعضاء رأيه بذاته
وتعين طريقة ابداء الرأى في نظام المجلس الداخلي •

المادة الثالثة والخمسون

لكل عضو من أعضاء مجلس الأمة ان يوجه الى الوزراء اسئلة او استيضاحات
ه ذلك على الوجه الذى يبين في النظام الداخلي لكل مجلس ولا تجرى المناقشة
في الاستيضاح الا بعد ثمانية ايام على الأقل من يوم تقديمه وذلك في غير حالة
الاستعجال وموافقة الوزير •

المادة الرابعة والخمسون

يقرر المجلس قبول اللوائح القانونية مادة فمادة على حدة ثم يقرر
قبولها جملة •

المادة الخامسة والخمسون

لا يجوز لاية قوة مسلحة الدخول على المجلس ولا استقرارها على مقربة
من ابوابه الا بطلب رئيسه •

المادة السادسة والخمسون

جميع جلسات المجلسين تكون علانية الا في الاحوال التي يطلب فيها احد
الوزراء او اربعة من الاعيان او عشرة من النواب ان تجرى المداولة سرا في الامر
المبحوث عنه •

المادة السابعة والخمسون

لا يجوز لاحد ان يتكلم في احد المجلسين الا الاعضاء والوزراء او كبار
الموظفين المنتدبين من قبلهم عند غيابهم او من يدعوهم المجلس الى ذلك •

المادة الثامنة والخمسون

لمجلس الاعيان وللمجلس النواب الحق في اصدار نظامات وتعليمات
فيما يتعلق بالامور الاتية

(١) كيفية استعمال السلطة والامتيازات والضمانات الممنوحة للمجلس
بموجب هذا القانون وطريقة المحافظة عليها •

(٢) تنظيم شؤون المجلس واعماله الداخلية في حال انفرادهما واجتماعهما
معا •

المادة التاسعة والخمسون

لا يوقف ولا يحاكم احد من اعضاء مجلس الامة في مدة اجتماع المجلس بالم يصدر من المجلس الذي هو منتسب اليه قرار بالاكثريّة بوجود الاسباب الكافية لاتهامه او مالم يقبض عليه عند ارتكابه جناية او جنحة او عقيب ارتكابها ولكل عضو حرية الكلام التامة ضمن حدود نظام المجلس الذي هو منتسب اليه ولا يحاكم من اجل تصويت او بيان رأي او القاء خطبة في خلال مداوات المجلس او مباحثاته .

المادة الستون

الوزير الذي يكون عضوا في احد المجلسين له حق التصويت في مجلسه وحق الكلام في المجلسين واما الوزراء الذين ليسوا من اعضاء احد المجلسين فلهم ان يتكلموا في المجلسين دون ان يصوتوا وللوزراء او من ينوب عنهم في غيابهم حق الاسبقية على سائر الاعضاء في مخاطبة المجلسين .

المادة الحادية والستون

(١) يجب ان تعرض جميع اللوائح القانونية على احد المجلسين فاذا قبلها تعرض على الثاني ولا تكون قانونا مالم يوافق عليها المجلسان ويصدق الملك عليها .

(٢) يصدق المجلسان اللوائح المودعة اياهما من قبل الحكومة وبعد قبولها تعرض على الملك فاما ان يصدقها او ان يعيدها مع بيان اسباب الرد في برهة ثلاثة اشهر الا اذا قرر المجلسان تعجيلها فيقتضي تصديقها او اعادتها في خلال خمسة عشر يوما لاعادة النظر فيها مع بيان الاسباب الموجبه .

(٣) اذا رفض المجلسان اللائحة القانونية فلا تعرض على احدهما مرة ثانية في خلال مدة الاجتماع .

المادة الثانية والستون

اذا رفض احد المجلسين لائحة قانونية مرتين واصر الثاني على قبولها تتألف جلسة مشتركة من اعضاء مجلس الاعيان ومجلس النواب برئاسة رئيس مجلس الاعيان للمفاوضة في المواد المختلف فيها فقط . فاذا قبلت اللائحة اكثريّة مؤلفة من ثلثي اعضاء المجلس المشترك معدلة او غير معدلة فانها تعتبر من كلا المجلسين ولكنها لا تكسب الصفة القانونية الا بعد تصديق الملك واذا لم تقبل بهذه الطريقة فلا تعرض مرة ثانية على اي من المجلسين في الاجتماع نفسه .

الباب الرابع

الوزارة

المادة الثالثة والستون

لا يتجاوز عدد وزراء الدولة التسعة ولا يقل عن الستة .

ولا يكون وزيرا من كان متصفا باحدى الصفات المبينة في المادة (٢٨) والوزير الذى لم يكن عضوا في احد المجلسين لا يبقى في منصبه اكثر من سنة واحدة مالم يعين عضوا في مجلس الاعيان او ينتخب لمجلس النواب قبل ختام المدة المذكورة .

والوزير الذى يتقاضى راتب الوزارة لا يستحق تخصيصات العضوية في احد المجلسين في عين الوقت .

ولا يجوز للوزير ان يشتري او يستأجر شيئا من املاك الدولة واموالها .

المادة الرابعة والستون

مجلس الوزراء هو القائم بادارة شؤون الدولة وينعقد برئاسة رئيس الوزراء ليقرر مايجب اتخاذه من الاجراءات في الامور المتعلقة باكثر من وزارة واحدة وليبحث في جميع الامور الخطيرة التي تقوم بها الوزارات ويعرض رئيس الوزراء ما يوصي به المجلس من الامور على الملك لتلقى اوامره .

المادة الخامسة والستون

وزراء الدولة مسئولون بالتضامن امام مجلس النواب عن الشؤون التي تقوم بها الوزارات ومسئولون منفردا عن الاجراءات المتعلقة بوزارة كل منهم على حدة وما يتبعها من الدوائر .

فاذا قرر مجلس النواب عدم الثقة بالوزارة باكثرية ثلثي الاعضاء الحاضرين فعليها ان تستقيل واذا كان القرار المذكور يمس احد الوزراء فقط فعلى ذلك الوزير ان يستقيل وعلى المجلس ان يوجب تصويت عدم الثقة مرة واحدة الى مدة لا تتجاوز ثمانية ايام اذا طلب وذلك رئيس الوزراء او الوزير المختص .

المادة السادسة والستون

يتصرف الوزير في جميع الامور المتعلقة بوزارته وما يتبعها من الدوائر وذلك بموجب الاصول التي يعينها القانون .

الباب الخامس

السلطة القضائية

الحكام

المادة السابعة والستون

يعين الحكام بإرادة ملكية ولا يعزلون الا في الاحوال المصرحة في القانون

المختصوص الميين فيه شروط اهليتهم ونصبهم ودرجاتهم وكيفية عزلهم .

المحاكم

مواد عامة

المادة الثامنة والستون

تقسم المحاكم الى ثلاثة اصناف

- (١) المحاكم المدنية .
- (٢) المحاكم الدينية .
- (٣) المحاكم الخصوصية .

المادة التاسعة والستون

تعين كيفية تأسيس جميع هذه المحاكم واماكن انعقادها ودرجاتها

واقسامها واختصاصها وكيفية المراقبة عليها وتنفيذ احكامها بقوانين خاصة مع

مراعاة نصوص هذا القانون .

المادة السبعون

المحاكم مصنونة من التدخل في شوؤونها .

المادة الحادية والسبعون

يجب ان تجرى جميع المحاكمات علنا الا اذا وجد سبب من الاسباب المبينة

قانونا في جواز عقد جلسات المحاكمة سرا . ويجوز نشر احكام المحاكم

والمرافعات الا ما يعود منها الى الجلسات السرية .

المحاكم المدنية

المادة الثانية والسبعون

للمحاكم المدنية حق القضاء على جميع الاشخاص الذين في العراق

في كل الامور المدنية والجزائية مع الدعاوى التي تقيمها الحكومة العراقية

والتي تقام عليها ماعدا الامور العائدة بموجب هذا القانون الاساسي اوغيره
من القوانين المرعية الى اختصاص المحاكم الدينية اوالمحاكم المختصة
حسبما سيأتي بيانه *

المادة الثالثة والسبعون

يتناول اختصاص المحاكم المدنية الامور الحقوقية والتجارية والجزائية
وفق القوانين المرعية *

الا انه في مواد الاحوال الشخصية الخاصة بالاجانب وفي غير ذلك من المواد
المدنية اوالتجارية التي جرت العادة الدولية على ان يطبق عليها قانون بلاد
اجنبية يكون تطبيقه وفقا لاحكام قانون خاص *

المحاكم الدينية

المادة الرابعة والسبعون

تقسم المحاكم الدينية الى

(١) المحاكم الشرعية *

(٢) المجالس الروحانية الطائفية *

المادة الخامسة والسبعون

تقوم المحاكم الشرعية وحدها بالنظر في الدعاوى المتعلقة باحوال
المسلمين الشخصية والدعاوى المختصة بادارة اوقافهم *

المادة السادسة والسبعون

يجرى القضاء في المحاكم الشرعية وفقا لاحكام الشرعية الخاصة بكل
مذهب من المذاهب الاسلامية وفقا لاحكام قانون خاص *

المادة السابعة والسبعون

تشمل المجالس الروحانية الطائفية المجالس الروحانية الموسوية
والمجالس الروحانية العيسوية وتؤسس تلك المجالس وتخول السلطة بقانون
خاص *

المادة الثامنة والسبعون

ان المجالس الروحانية الطائفية تنظر

(١) في المواد المتعلقة بالنكاح والصداق والطلاق والنفقة وتصديق الوصايات

• وذلك فيما يخص افراد الطائفة ماعدا الاجانب منهم •
 (٢) في غير ذلك من مواد الاحوال الشخصية المتعلقة بافراد الطوائف اذا وافق المتقاضون •

المادة التاسعة والسبعون

تعين اصول المحاكمات في المجالس الروحانية الطائفية والرسوم التي تؤخذ فيها بقانون خاص •

المحاكم الخصوصية

المادة الثمانون

تؤلف محكمة عليا لمحاكمة الوزراء واعضاء مجلس الامة المتهمين بجرائم سياسية تتعلق بوظائفهم العامة ولمحاكمة حكام محكمة التمييز عن الجرائم الناشئة من وظائفهم وللبت في الامور المتعلقة بتفسير القوانين وموافقها للقانون الاساسي •

المادة الحادية والثمانون

اذا وجبت اقامة محاكمة حسبما ذكر في المادة السابقة تجتمع المحكمة العليا بارادة ملكية تصدر بناء على قرار اتهامي يتخذه مجلس النواب باكثرية ثلثي الاراء من الاعضاء الحاضرين في كل قضية على حدة وتؤلف من ثمانية اعضاء من غير الرئيس ينتخبهم مجلس الاعيان اربعة من بين اعضاءه واربعة من كبار الحكام وتتعقد برئاسة رئيس مجلس الاعيان •

المادة الثانية والثمانون

اذا وجب البت في امر يتعلق بتفسير احكام هذا القانون او فيما اذا كان احد القوانين المرعية يخالف احكام هذا القانون الاساسي تجتمع المحكمة العليا بارادة ملكية تصدر بموافقة مجلس الوزراء وهذه المحكمة تؤلف وفقا للمادة السابقة •

المادة الثالثة والثمانون

يؤلف ديوان خاص برئاسة رئيس محكمة التمييز ينتخب اعضاءه ثلاثة من بين حكام التمييز وثلاثة من كبار موظفي الادارة وفقا لقانون خاص اذا اقتضى تفسير القوانين في غير الاحوال المبينة في المادة السابقة بناء على طلب الوزير المختص •

المادة الرابعة والثمانون

يجب ان تحسم الدعاوى التي تنظر فيها المحكمة العليا وفقا للقانون
وباكثرية ثلثي المحكمة وقراراتها ليست تابعة للاستئناف او التمييز .

المادة الخامسة والثمانون

تكون القرارات الصادرة من المحكمة العليا في الامور الميئنة في المادة
٨٢ باستثناء ماجاء في المادة ٨٦ والصادرة من الديوان الخاص فيما يخص ماجاء
في المادة ٨٣ باكثرية آراء المحكمة او الديوان ويجب تطبيقها في جميع المحاكم
ودوائر الحكومة .

المادة السادسة والثمانون

كل قرار يصدر من المحكمة العليا بان احد القوانين او بعض احكامه
يخالف احكام هذا القانون الاساسي يجب ان يصدر باكثرية ثلثي آراء المحكمة
واذا صدر قرار من هذا القبيل على ذلك القانون او ما كان من احكامه مخالفا
لهذا القانون الاساسي يكون ملغياً من الاصل .

المادة السابعة والثمانون

- يجوز تأسيس محاكم اولجان خصوصية في الامور الآتية «
- (١) لمحاكمة افراد القوات العسكرية العراقية عن الجرائم المصرح بها
في قانون العقوبات العسكري .
 - (٢) لفصل قضايا العشائر الجزائية والمدنية .
 - (٣) لحسم الاختلافات الواقعة بين الحكومة وموظفيها فيما يختص بخدماتهم .
 - (٤) للنظر في الاختلافات المتعلقة بالتصرف في الاراضي وحدودها .

المادة الثامنة والثمانون

اصول المحاكمة في المحاكم الخصوصية والرسوم التي تؤخذ فيها وكيفية
استئناف احكامها ونقضها او تصديقها تعين جميعها بقانون خاص .

الباب السادس

الامور المالية

المادة التاسعة والثمانون

تبقى جميع الضرائب والمكوس على ما تكون عليه عند البدء في تطبيق

هذا القانون الى ان تغير بقانون •

المادة التسعون

لايجوز وضع ضرائب الابد بموجب قانون يصدق من قبل الملك بعد موافقة مجلس الامة عليه غير ان ذلك لايشمل الاجور التي تأخذها دوائر الحكومة مقابل ما تقوم به من الخدمات العمومية او مقابل الاتفاع من اموال الحكومة •

المادة الحادية والتسعون

يجب ان تجبى الضرائب من المكلفين من طبقات السكان بدون تمييز ولايجوز ان يعفى احد منهم منها الا بموجب قانون •

المادة الثانية والتسعون

لايجوز بيع اموال الدولة او تفويضها او ايجارها او التصرف فيها بصورة اخرى الا وفق القانون •

المادة الثالثة والتسعون

لايعطى انحصار او امتياز لاستثمار مورد من موارد البلاد الطبيعية او لاستعماله او مصلحة من المصالح العامة ولا تعطى الواردات الاميرية بالالتزام الا بموجب القانون على ان ما يتجاوز منها مدة ثلاثة سنوات يجب ان يقترن بقانون خاص لكل قضية •

المادة الرابعة والتسعون

لايجوز للحكومة ان تعقد قرضا او تعهد بما يوذى الى دفع مال من الخزينة العمومية الا بموجب قانون خاص هذا اذا لم يكن قانون الميزانية مساعدا لذلك •

المادة الخامسة والتسعون

يجب ان تدفع جميع الاموال التي يقبضها موظفو الحكومة للخزينة العمومية الموحدة وان يعطى حساب عنها حسب الاصول المقررة قانونا •

المادة السادسة والتسعون

لايجوز تخصيص راتب او اعطاء مكافآت او صرف شيء من اموال الخزينة العمومية الموحدة لاي جهة الا بموجب القانون ولايجوز انفاق شيء من المخصصات الا حسب الاصول المقررة قانونا •

المادة السابعة والتسعون

يجب ان تصدق مخصصات كل سنة بقانون سنوي يعرف بقانون الميزانية وهذا يجب ان يحتوى على مخمن الواردات والمصاريف لتلك السنة .

المادة الثامنة والتسعون

يجب ان يصدق مجلس الامة الميزانية في اجتماعه السابق لابتداء السنة المالية التي يرجع اليها ذلك القانون .

المادة التاسعة والتسعون

يجب ان يعرض وزير المالية على مجلس النواب جميع اللوائح القانونية لتخصيص الاموال او تزييد التخصيصات المصدقة او تقيصها او الغائها وكذلك قانون الميزانية وجميع اللوائح الخاصة بالقروض التي تعقدها الحكومة .

المادة المائة

تجرى المفاوضة في المجلس في قانون الميزانية ويصوت عليه مادة فمادة على حدة ثم يصوت عليه ثانية بصورة اجمالية اما الميزانية ذاتها فيصوت عليها فصلا فصلا .

المادة الواحدة والمائة

اذا مست ضرورة اثناء عطلة المجلس الى صرف مبالغ مستعجلة لم يؤذن في صرفها في الميزانية او بقانون خاص فللملك الحق في اصدار مراسيم ملكية بموافقة مجلس الوزراء تقضي باتخاذ التدابير المالية كما جاء في الفقرة (ج) من المادة الرابعة والعشرين .

المادة الثانية والمائة

يجوز لمجلس الامة سن قانون لتخصيص مبالغ معينة لتصرف في سنين عديدة

المادة الثالثة والمائة

يجب ان يسن قانون ينص على تاسيس دائرة لتدقيق جميع المصروفات وترفع بيانا الى مجلس الامة مرة على الاقل في كل سنة عما اذا كانت تلك المصروفات طبق المخصصات التي صدقها المجلس وانفقت حسب الاصول التي عينها القانون .

المادة الرابعة والمائة

لا يجوز عرض لائحة قانونية او ابداء اقتراح على احد المجلسين بما

يوجب صرف شيء من الواردات العمومية الا من قبل احد الوزراء .

المادة الخامسة والمائة

لا يجوز لمجلس النواب ان يتخذ قرارا او يقترح تعديل لائحة توذي الى تقيص المصاريف الناشئة عن المعاهدات التي قد صدقها مجلس الامة او المجلس التأسيسي الا بعد موافقة الملك .

المادة السادسة والمائة

اذا دخلت السنة المالية الجديدة قبل صدور قانون ميزانيتها فان كان مجلس الامة مجتمعا يجب على وزير المالية ان يقدم لائحة قانونية تتضمن تخصيصات موقفة الى مدة لا تتجاوز شهرين وعند ختام مدة التخصيصات يجوز لوزير المالية ان يقدم لائحة جديدة من هذا القبيل وهلم جرا يتكرر ذلك حسب اللزوم وان لم يكن مجلس الامة مجتمعا تراعي ميزانية السنة الماضية على ان لا يخل ذلك بحق اصدار المراسيم المبحوث عنها في المادة (١٠١) .

المادة السابعة والمائة

يقرر نظام مسكوكات الدولة بموجب القانون .

الباب السابع

ادارة الاقاليم

المادة الثامنة والمائة

تعين المناطق الادارية وانواعها واساؤها وكيفية تأسيسها واختصاص موظفيها والقابهم في العراق بقانون خاص .

المادة التاسعة والمائة

يجب ان ينص القانون المذكور على تنفيذ ما يقتضي اتخاذه في بعض المناطق الادارية من الوسائل لاجل ضمان القيام بما يخصها من الوجائب الناشئة من المعاهدات التي عقدها الملك بتصديق مجلس الامة او التي عقدها بتصديق المجلس التأسيسي .

المادة العاشرة والمائة

تدار الشؤون البلدية في العراق بواسطة مجالس بلدية بموجب قانون خاص وفي المناطق الادارية تقوم مجالس ادارية بالوظائف التي تناط بها بموجب قانون .

المادة الحادية عشرة والمائة

يحق لكل طائفة تأليف مجالس في المناطق الادارية المهمة تختص بادارة المسقفات والمستغلات الموقوفة والتركات لاغراض خيرية وجمع ايرادها وصرفه وفقاً لرغبة الواهب اوللعرف الغالب بين الطائفة وكذلك القيام بالنظارة على اموال الايتام وفقاً للقانون وتكون المجالس المذكورة تحت اشراف الحكومة .

الباب الثامن

تأييد القوانين والاحكام

المادة الثانية عشرة والمائة

القوانين العثمانية التي كانت قد نشرت قبل تاريخ ٥ تشرين الثاني سنة ١٩١٤ والقوانين التي نشرت في ذلك التاريخ اوبعد وبقيت مرعية في العراق الى حين نشر هذا القانون تبقى نافذة فيه بقدر ماتسمح به الظروف مع مراعاة ماحدث فيها من التعديل اوالالغاء بموجب البيانات والنظامات والقوانين الوارد ذكرها في المادة الاتية وذلك الى ان تبدها او تلغىها السلطة التشريعية اوالى ان يصدر من المحكمة العليا قرار يجعلها ملغية بموجب احكام المادة ٨٦ .

المادة الثالثة عشرة والمائة

جميع البيانات والنظامات والقوانين التي اصدرها القائد العام للقوات البريطانية في العراق والحاكم الملكي العام والمندوب السامي والتي اصدرتها حكومة جلالة ملك فيصل في المدة التي مضت بين اليوم الخامس من تشرين الثاني سنة ١٩١٤ وتاريخ تنفيذ هذا القانون الاساسي تعتبر صحيحة من تاريخ تنفيذها ومالم يبلغ منها الى هذا التاريخ يبقى مرعياً الى ان تبده او تلغىه السلطة التشريعية اوالى ان يصدر من المحكمة العليا قرار يجعلها ملغاة بموجب احكام المادة ٨٦ .

المادة الرابعة عشرة والمائة

يعتبر كل شخص بريئاً ومصوناً من كل مايوجه اليه من المطالب بشأن الاعمال التي اتاها بسلامة نية امثالاً للتعليمات التي تلقاها من القائد العام للقوات البريطانية في العراق اوالحاكم الملكي العام او المندوب السامي او حكومة جلالة الملك فيصل او من الموظفين الذين كان لهم امرة اوصفة عسكرية او ملكية وذلك بقصد اخماد الحركات العدائية واقامة الامن والانتظام العام وصيانتها

او تنفيذ الاوامر التي صدرت بمقتضى الاحكام العرفية بين اليوم الخامس من تشرين الثاني سنة ١٩١٤ وتاريخ تنفيذ هذا القانون الاساسي وكل عمل من الاعمال المذكورة في هذه المادة يعتبر واقعا بسلامة نية مالم يقدم المشتكي برهانا على خلاف ذلك وكل دعوى او معاملة قضائية بشأن عمل من هذه الاعمال ترد وتعتبر باطلا مالم يبرهن المشتكي عليها .

المادة الخامسة عشرة والمائة

جميع الاحكام الصادرة في الدعاوى المدنية من المحاكم العثمانية قبل احتلال القوات البريطانية وكذلك الاحكام الصادرة في الدعاوى المدنية من المحاكم التي استت بعد الاحتلال المذكور او من الحكام السياسيين او معاونيهم في ما هو ضمن اختصاصهم تعتبر صادرة من المحاكم المؤسسة في العراق تأسيساً نظامياً .

المادة السادسة عشرة والمائة

جميع الاحكام والقرارات الجزائية التي صدرت من المحاكم المؤسسة بعد احتلال القوات البريطانية او من المحاكم العرفية او العسكرية او من الحكام العسكريين او السياسيين او معاونيهم او غيرهم من الموظفين المأذون لهم في النظر في الجرائم وكذلك العقوبات المنزلة بجميع الذين حوكموا في المحاكم المذكورة اولدى اولئك الاشخاص تعتبر جميعها صادرة من المحاكم المؤسسة في العراق تأسيساً نظامياً .

الباب التاسع

المادة السابعة عشرة والمائة

ينفذ هذا القانون من تاريخ اقترانه بتصديق الملك .

المادة الثامنة عشرة والمائة

في خلال سنة واحدة اعتباراً من مبداء تنفيذ هذا القانون يجوز لمجلس الامة ان يعدل ايا كان من الامور الفرعية في هذا القانون او الاضافة اليها لاجل القيام باغراضه على شرط موافقة مجلس الامة بأكثرية ثلثي الاراء في كلا المجلسين

المادة التاسعة عشرة والمائة

ماعدا مانص عليه في المادة السابقة لايجوز قطعياً ادخال تعديل ماعلى القانون الاساسي الى مدة خمس سنوات من تاريخ ابتداء تنفيذه ولا بعد تلك المدة

ايضا الاعلى الوجه الاتي -»

كل تعديل يجب ان يوافق عليه كل من مجلس النواب والاعيان باكثرية مؤلفة من ثلثي اعضاء كل من المجلسين المذكورين وبعد الموافقة عليه يحل مجلس النواب وينتخب المجلس الجديد فيعرض عليه وعلى مجلس الاعيان التعديل المتخذ من المجلس المنحل مرة ثانية فاذا اقترن بموافقة المجلسين باكثرية مؤلفة من ثلثي اعضاء كل منهما ايضا يعرض على الملك ليصدق وينشر .

الباب العاشر

مواد عمومية

المادة العشرون والمائة

تعبر مدينة بغداد عاصمة العراق ويجوز نقلها عند الضرورة الى مكان اخر بقانون .

المادة الحادية والعشرون والمائة

في حالة حدوث قلاقل او ما يدل على حدوث شيء من هذا القبيل في اي جهة من جهات العراق او في حالة حدوث خطر من غارة عدائية على اي جهة من جهات العراق للملك السلطة بعد موافقة مجلس الوزراء في اعلان الاحكام العرفية بصورة موقته في انحاء العراق التي قديمسها خطر القلاقل او الغارة . ويجوز توقيف تطبيق القوانين والنظامات المرعية بالبيان الذي تعلن به الاحكام العرفية وذلك في الامكنة وبالدرجة التي تعين بالبيان المذكور على ان يكون القائمون بتنفيذ هذا البيان معرضين للتبعة القانونية التي تترتب على اعمالهم الى ان يصدر من مجلس الامة قانون مخصوص باعفائهم عن ذلك . اما كيفية ادارة الاماكن التي تطبق فيها الاحكام العرفية فتعين بموجب ارادة ملكية .

المادة الثانية والعشرون والمائة

اذا اقتضى تفسير حكم من الاحكام القانونية

- (١) فان كان التفسير خاصا باحكام هذا القانون الاساسي فيعود الى المحكمة العليا على ما جاء في الباب الخامس من هذا القانون .
- (٢) واذا كان التفسير خاصا باحد القوانين المتعلقة بادارة الشؤون العامة فيعود الى الديوان الخاص على ما جاء في الباب الخامس من هذا القانون
- (٣) وفي غير ذلك من المواد يعود استنباط المعاني الى المحاكم العدلية المختصة

• بالدعاوى التي ينشاء عنها لزوم الاستنباط

المادة الثالثة والعشرون والمائة

تعتبر دائرة الاوقاف الاسلامية من دوائر الحكومة الرسمية وتدار شؤونها

• وتنظم امور ماليتها بمقتضى قانون خاص

عراق قانون اساسی لائحہ سی

قانون اساسی لاجمعی فہرستی

قانونك بابلری :

- برنجی باب - حقوق ملت
- ایکنجی باب - ذات ملوکانہ و حقوق
- اوچنجی باب - قوه تشریعیہ
- مواد عمومیہ
- مجلس اعیان
- مجلس مبعوثان
- هر ایکی مجلسه عاند مواد عمومیہ
- دردنجی باب - هیئت وزرا
- بشنجی باب - صلاحیت قضائیه
- قضاة
- محاکم
- مواد عمومیہ
- محاکم مدنیہ
- محاکم دینیہ
- محاکم خصوصیه
- آلتنجی باب - امور مالیه
- یدنجی باب - اداره اقالیم
- سکزننجی باب - قوانینک تأییدی الخ
- طقوزنجی باب - قانون اساسینک تعدیلی
- اوننجی باب - مواد عمومیہ

عراق قانون اساسی لائحہ سی

مادہ ۱ — بو قانونہ [قانون اساسی] اطلاق اولونور واحکامی عموم قطر عراقی یہ شامل اولور .

مادہ ۲ — عراق ، حاکمیت مستقلہ یہ مالک حر بردولندر . شکل حکومتی مشروطی وارثاً انتقال ایدر برملو کیتدن عبارتدر . املاکی غیر قابل تجزی اولوب ہیچ برقسمندن فراغت اولوناماز .

— برنجی باب —

حقوق امت

مادہ ۳ — جنسیت عراقیہ ، بر قانون مخصوصه توفیقاً استحصال واضاعه ایدیلیر .

مادہ ۴ — دین و قومیت و لغت اعتباریله اختلاف ایتسه لر بیله عراقیلیرک کافه سی حضور قانونده حقوقجه مساویدر .

مادہ ۵ — عموم عراق سکنه سنک حریت شخصیه لری ، تعرض ومداخله دن مصوندر . ایجاب قانونی اولماد قجه هیچ کیمسه نک توقیف و مجازاتی ، تقیید و تعذیبی و یا وطننندن نفی و تبعیدی و تبدیل مسکنه و یا قوه مسلحه ده خدمته اجباری جائز اولاماز .

مادہ ۶ — مساکن ، تعرضدن مصوندر . قانونک تعیین ایده جکی احوال و صور دن غیر ی بر سببله مسکننره دخول و اوندرده اجرای تخریات جائز اولاماز .

مادہ ۷ — ایجاب قانونی اولماد قجه هیچ کیمسه نک محکمه لره مراجعتدن منعی و یاد دواسنک عائد اولدیغی محکمه دن غیر ی بر محکمه به مراجعته اجباری جائز اولاماز .

مادہ ۸ — حقوق تملک مصوندر . ایجاب قانونی اولماد قجه جبری استقرار حقدی و اموال منقوله و غیر منقوله نک مصادره سی و یا حجز و یا استملاکی و انفاریه تطبیق جائز اولاماز .

مادہ ۹ — احکامی بالجمله اعلالی یہ شامل بر قانون مقتضاسی اولماد قجه ویرکو طرح اولوناماز .

- ماده ۱۰ - عراقیلر ، حدود قانونیه داخلمنده ابدای افکارده ، نشریات ، اجتماعده و جمعیتلر تشکیاننده و اونلره اتسابده حردرلر .
- ماده ۱۱ - دین اسلام دولتک دین رسمیسیدر . اخلاق عمومیه یی و نظام و اسایشی محل اولماق شرطیه عموم مملکت سکنه سی اعتقادلرنده و آیین دینیلرینی اجراده حردر .
- ماده ۱۲ - قانونک تعیین ایدجکی صور و احوالده عراقیلر ، ذات ملوکانه یه و مجلس ملی یه و صلاحیتدار مراجع عمومیه یه شکایت عریضه لری و لایحه لر تقدیم ایتمک حقنه مالکدرلر .
- ماده ۱۳ - قانونک تعیین ایدجکی صور و احوالک ذیرسنده بالعموم پوسته و تلغراف مخبراتی هر درلو تفتیش و تأخیردن مصون بولونور و مکتوم طوتولور .
- ماده ۱۴ - ملل مختلفه دن هر بری قانونک تعیین ایدجکی پروگراملره توفیقاً افرادینک کندی لغتلیله تدریسی ایچچون مدرسه لر تاسیس ایلمک و بونلری عهدلرنده محافظه ایتمک حقنه مالکدر .
- ماده ۱۵ - قانون مخصوصه بیان ایدیله جکلردن مانعا لسان رسمی عربجه در .
- ماده ۱۶ - عراقیلر ، حق و قارندن استفاده ده و ادای و جائیده مساری اولوب اقتدار و اهلیتلیرنه کوره حکومتده بلا تفریق حق توظفه مالکدرلر .

ایکنجی باب

ذات ملوکانه و حقوقی

- ماده ۱۷ - عراق مملکت مشروطه سنک تحت حاکمیتی ، ملک فیصل بن الحسینه و آندن سوکره ورثه سنه ملنک و دیعه سیدر .
- ماده ۱۸ - ولی عهدک -- برخط عمودی اوزره -- ملکک اک بویوک اولادینه عائددر .
- ماده ۱۹ - ذات ملوکانه ، تحت جلوساری عقیبنده اعیان رئیسینک ریاستیه منعقد اعیان و مبعوثان مجلساری حضورنده قانون اساسی یی و استقلال مملکتی محافظه و وطن و ملت صداقت ایدجکجه یمن ایلر .
- ماده ۲۰ - ملک ایچچون سن رشد ، اون سکزنجی سنه نک اکلیدر . ملوکیت ، بویاشدن دون اولانه انتقال ایتدیکی تقدیرده حقوق ملوکانه -- ملکک سن

ر شده بلوغنه د کین - سابق ملکک انتخاب ایتدیکی وصی طرفندن ادا اولونور . شو قدر که مجلس ملیجه کیفیت تعیینی تصدیق ایدله دیکه وصی بومنصبی اشغال و حقوق وصایتی ادا ایدمه من . مجلس ملی بوتعیینه موافقت ایتمدیکی ویا سابق ملک طرفندن وصی تعیین ایدله مش اولدیغی تقدیرده وصی تعیینی مجلسه عأد قالیر . وصینک مار الذکر یعنی ادا ایلمسی ایجاب ایدر . وصینک نصبه یمین مفروضی ادا سنه قدر حقوق مشروطه ملوکانه مجلس وزیریه عأد قالیر و مجلس مذکور حقوق مباحوث عنایاتی ملت عراقیه نامنه در عهده ایدر و اندن مسؤل اولور . وصایت مدتجه قانون اساسیده ملکک حقوقنه و وراثتنه تعلق ایدر برکونا تعدیلات اجرائی جائز اولاماز .

ماده ۲۱ - وصی اقامه سنه حاجت مس ایدنجه مجلس ملی در حال اجتهامه دعوت اولونور . مجلس مبعوثان حل ایدمش و یکی مجلس انتخاباتی هنوز ختام بولامش اولورسه سابق مجلس خصوص مذکور ایچچون اجماع ایدر .

ماده ۲۲ - مجلس ملینک موافقتی اولساد قیجه ذات ملوکانه عراق خارجنده هییه بر حکمدار لغی قبول ایتیمیه جکدر .

ماده ۲۳ - ملک ، مصون و غیر مسؤلدر .

ماده ۲۴ - (۱) ذات ملوکانه ، دولتک رئیس اعظمیدر . قانونری تصدیق و اونرک تشرینی امر و تمامی تطبقنی مراقبه ایدر . قانونرده کی صراحتله کوره صور اجرائیه لرینه متعلق نظامنامه لر امر ملوکانه لر یله وضع اولونور .

(۲) ذات ملوکانه ، مجلس مبعوثان ایچچون انتخابات اجرائی و مجلس ملینک اجتهامی حقنده اصدار او امر ایدر و بومجلسی کشاد ایله اشبو قانونک ۳۶ و ۳۷ و ۲۸ و ۶۲ نجی ماده لر ی موجبنجه تعطیل و تأجیل ایلر . مجلس مبعوثانی فسخ ایتیمک دخی حقوق ملوکانه دندر .

(۳) مجلسک مدت تعطیلیه سی ظرفنده نظام و اساسی عمومینک محافظه سنه و یا عمومی بر تهلکه نک دفعنه و بودجه ده و یا قانون مخصوصه صرفی تصدیق ایدله مش مبالغ مستعجله صرفنه و معاهداتک ایجاب ایتدیردیک

خصوصاً تلك اجراسنه ضرورت حصول بولديغى تقديرده هيتت وزرانك موافقتيله ايجابات احواله كوره مقتضى تدابيرك اتخاذى ايچون قانون اساسى به مخالف اولماق اوزره قانون قوتنى حاز [مرسوملر] اصدارى ذات ملوكانه نك حتو قندندر — مجلس مى و تأسيسينك تصديققرينه مقرر معاهداتك اجراى ايجابى مقصديله اصدار ايدلنلرى مستثنا اولق اوزره — بو مثللو مرسوملر ك ايلك اجتهاده مجلس مى به عرض اولومسى ايجاب ايدر . مجلس مذكوره قبول ايدله ديكي تقديرده حكومت بو مرسوملر احكامنك اتتهاسنى اعلان ايلر و مرسوملر بواعلان تار يخنندن اعتباراً ملقا عد اولونور . مرسوملر ك عموم وزرا طرفندت امضا ايدلش اولمى مقتضيدر .

— «قانون» كله سى، بوماده مقتضاسنجه صادر اولارق متلرنده بو ك مخالف بر قرينه بولونمايان بو مثللو مرسوملر ده شاملدر .

(٤) ذات ملوكانه — مجلس ملينك موافقتى حاصل اولماقجه تصديق ايله مملك شريطيله — معاهدات تقدايدر .

(٥) ذات ملوكانه ، وزرا رئيسى انتخاب و رئيسك تنسيبيله وزراى تعيين و نزل ايدر .

(٦) ذات ملوكانه ، مجلس اعيان اعضا سنى تعيين ايدر و منصبلرندن استعفالر ينى قبول ايلر .

(٧) ذات ملوكانه ، بر نظام خصله بشقه بر صلاحيتداره تفويض ايدلنلرندن ماعدا — وزير مسئولك اقتراحى اوزرينه — ممثلين سياسيه و مأمورين ملكيه ينى و قضاة و حكامى تعيين و نزل ايدر و رتب عسكرى به توجيه و نشان و القاب و سائر شرف نشان لرى احسان ايلر .

(٨) بالعموم قواى مساحه نك باش قوماندانلى ذات ملوكانه به عاندر . مجلس وزرانك موافقتيله حرب اعلانى و — مجلس ملينك موافقتندن اول قطعى اوله رق تصديق ايله مملك شريطيله — صلح مفاوله نامه لرى تصدى و يوز يكرمى برنجى ماده موجبجه اداره عرفيه اعلانى حتوق ملوكانه دندر .

- (۹) سكه ، ذات ملوكانه نك اسميله ضرب اولونور .
- (۱۰) تصديق ملوكانه يه اقتران ايتمه ينجه حك اعدام انفاذ ايديله مز .
- ذات ملوكانه نفو خاص ايله جزا لرى تحفييف و يارفع ايدر و هرايكى مجلسك موافقتيله نفو عمومى اعلان ايلر .
- ماده ۲۵ — ذات ملوكانه وزيرك ويا وزيراي مسئوله نك اقتراحنه و رئيس و وزيرانك موافقتنه بناءً و زرا طرفندن مضى اولارق صدور ايديله حك اراده سنيه لرله حقوقى استعمال ايدر .

اوچنچى باب

قوه تشرىعيه

مواد عموميه

- ماده ۲۶ — صلاحيت تشرىعيه ، ذات ملوكانه و مجلس اعيان و مبعوثان دن متشكل اولان مجلس ملي يه عايدر . بو قانونك احكامنه رعايتله قوانين وضعى و تعديل ويا الغاسى مجلس ملى نك حقوقنددر .
- ماده ۲۷ — ذات ملوكانه يا بالذات مجلسى كساد ايدر و يا خود مجلسك كساديله نطق ملوكانه نك قرائتى مر اسمنى ايضا انچون و زرا رئيسى ويا وزيران برينى تو كيل ايلر .
- ماده ۲۸ — :

- (۱) جنسيت عراقيه دن خيرى بر جنسيتدن اولانلر .
- (۲) جنسيت اجنبيه اداسنده بولونانلر .
- (۳) مجلس مبعوثان اعضالى انچون او توزدن و اعيان اعضالى انچون قردن دن بر ياشده بولونانلر .
- (۴) افلاسه محكوم اولوبده قانوناً اعاده اعتبار ايتمه مش اولانلر .
- (۵) محجور اولوبده حججى فك ايدلمه مش اولانلر .
- (۶) حقوق مدنيه دن ساقط بولونانلر .
- (۷) غير سياسى بر جرم دن دولايى بر سنه دن فضله مدتله ويا سرفت ، رشوت ، امنيته خيانت ، تزوير ، احتيال ويا بونلردن بشقه شرف

وحیثی قی محل جرائدن دولای علی الاطلاق حبسه محکوم اولانر .
 (٨) یکر می بش کیشیدن فضله حصه دار لردن مرکب بر شر کتده حصه دار اولقدن متحصص منفعت مستثنی اولق اوزره ، عراق دوار عمومیه سنک بر سیله ؛ ساویا بالواسطه منعقد بر مقاوله ده اتفعا علی اولانر .
 (٩) مجنون و معتوه اولانر .

(١٠) قانون مخصوصه تعیین ایدیه جک بر درجه ده ذات ملوکانه یه قرابتی اولانر مجلس اعیان و یا مبعوثانه اعضا اولامالز و علی کل حال هر ایکی مجلسک اعضا قی بر شخصه اجتماع ایده مز .

مجلس اعیان

ماده ٢٩ — مجلس اعیان ، یکر می کیشی تجاوز ایتمه مک اوزره بالعمل خلقک اعتماد و امنیتنی حاز و وطن و دولته خدمت یولنده پارلاق بر ماضی به مالک ذواتدن تشکل ایدر .

ماده ٣٠ — مجلس اعیان اعضا فنک مدتی ، هر درت سنه ده اعضانک نصفی تبدل ایتمک اوزره سکز سنه دوام ایدر و اعضای سابقه نك تکرار انتخابن جاز اولور . برنجی تبدیله اعضانک نصفی قرعه ایله افراز اولونور .

ماده ٣١ — رئیس و رئیس و کسبلی تصدیق ملوکانه ایله - و بر سنه مدتله — اعضا میانندن انتخاب اولونور و تکرار انتخاببری جاز اولور .

ماده ٣٢ — مجلس اعیان ، مجلس مبعوثانه عینی زمانده طویر لانور و معاً تعطیل اجتماع ایدر .

ماده ٣٣ — مجلس اعیان اعضاسنه یول مصارفندن ما عدا یا لکمز مدت اجتماعه قارشی اولارق بش بیک روپییه به معادل مخصصات سنویه اعطا اولونور .

مجلس مبعوثان

ماده ٣٤ — مجلس مبعوثان ، ذکور دن هر یکر می بیک نقوس ایچون بر کیشی اولق اوزره انتخاب ایدیه جک مبعوثانردن ترکیب ایدر .

ماده ٣٥ — انتخاباتک صورت اجراسی — رأی خفی اصولنه و غیر مسلم اقلیتلرک تمثیلنه رعایتله — و قانون مخصوصه تعیین اولونور .

ماده ۳۶ — مجلس مبعوثان همچون دوره انتخابیه هر سنه بر اجتماع اولوق اوزره درت عادی اجتماعدن عبارتدر . مدت اجتماع ، انتخابی تعقیب ایدن تشرین ثانینک برنجی کونندن باشلار و مجلسک فسخی حقنده کی ۲۴نجی ماده نك ايکنجی فقره سنه رعایت اولونور .

ماده ۳۷ — مجلس هر سنه تشرین ثانینک اوائلنده پای تحتده اجتماع ايدر ومدتسك ختامندن اقدم ذات ملوكانه طرفندن فسح ايدله ديكي ويا مستعجل ايشارك اكالی همچون مدتی تمديد اولونمايغی تقدیرده صورت عادیده درت آی حال اجتماعده قالیر . مجلسك اجتماعي تمديد ايدلديكي حالده بوتون مدت اجتماعك التي آی تجاوز ایتمه مسی ایجاب ايدر . مجلس ، نظامنامه داخلیسی موجبنه جلسهلرینی آندت آنه تأجیل ايله به بیلر . هر اجتماعده مجموعی اوچ آی تجاوز ایتمه جهك مدتله و اوچ دفعه دن زیاده اولمه مق شرطیله — امر ملوكانه صدورنده — مجلسك جلسهلرینی تأجیل ایتمی لازم کاور . مدت اجتماعك حسابنده تأجیلات مذکورہ نظر اعتباره آلماز .

ماده ۳۸ — مجلسك فسخی حالنده مجدداً انتخابات اجراسنه ، باشرت اولونمق اقتضا ايدر ويكي مجلس تاريخ فسخدن اعتباراً درت ماهی تجاوز ایتمه جهك برمدت ایچنده صورت فوق العاده ده اجتماع دعوت اولونور . بقانونك تأجیل و تمديد متعلق ۳۷نجی ماده سی احکامنه تابع اولان بوفوق العاده اجتماع ، هر حالده — تشرین ثانینک ابتداسنده دوره عادیه نك برنجی اجتماعنه باشلامق اوزره — ۳۱ تشرین اولده طاغیدلمق لازمدر . فوق العاده اجتماع تشرین ثانی و کانون اول آیلرینه تصادف ایتدیکی تقدیرده اودوره نك برنجی اجتماع عادیسی عد اولونور .

ماده ۳۹ — سابق مبعوثلرک یکیدن انتخابلری جائزدر .

ماده ۴۰ — ۲۸نجی ماده ده مصرح مواعدن بر مانعی بولونمایان و او تویاشنی اکمال ایتمش اولان ذکوردن هر عراقلی مجلس مبعوثانه اعضا انتخاب ایدیه بیلر . شو قدر که انتخاب قانوننده تعیین ایدیه جهك مناطق تمثیلیه دن یالکز بر منطقه نك معوفی اولای بیلر . بر منطقه دن فضاء منطقه لردن انتخاب

ایدیلنلر، مبعوث اولق ایسته دکلی منطقی — کیفیتدن خبردار ایدل دکلی تاریخدن اعتباراً سکز کون ظرفنده — اختیار ایتمک حقنی حائز درلر. وزرامستئنا اولق اوزره موظفین حکومتدن مبعوث اتتخاب ایدیلنلر، اعضالی قبول و یا رنض ایتمکده مخیر اولوب بونلردن اعضالی قبول ایدنلرک مدت مذکوره انچنده وظیفه لریدن چمکلمه لری مقتضیدر.

ماده ۴۱ — صفات قانونیه بی جامع اولماقجه هیچ بر کیمسه نك مجلس مبعوثان جلسه لرنده حضوری جائز اولماز. بوکا مخالف ایدنلر، هر جلسه انچون بش یوز رویه یه معادل بر جزای نقدی ایله تعزیم اولونورلر.

ماده ۴۲ — مبعوثانک اهلیت اتتخابیه لرینه تعلق ایدن صفاتله اتتخابیه لرینه قارشی توجیه اولنه حق اعتراضلره و منحللات و استعفالرینه عا دمسائلی مجلس مبعوثان فصل ایدر.

ماده ۴۳ — مجلس مبعوثان، هر سنه برنجی جلسه سنده اعضاسی میانندن بر رئیس وایکی رئیس وکیلی اتتخاب ایدر و نتیجه انخایی — برای تصدیق — ذات ملو کانه یه عرض ایلر. ایجابنده رئیس وکیلرندن بری رئیس وکالت ایدر.

ماده ۴۴ — هر مبعوث رفقا سندن اون ذات طرفندن تأیید ایدمک شرطیه — آتی البیان امور مالیه یه متعلق اولمایه رق — لائحہ قانونیه تکلیف ایده بیلر تکلیف، مجلسجه قبول ایدلدیکی تقدیرده مطلوب لایحه قانونیه نك تنظیمی انچون مجلس وزرایه تودیم اولونور. مجلسجه رد ایدیلن هر تکلیف عین اجتماعده تکرار تقدیم ایدیله مز.

ماده ۴۵ — اعضادان هر بری، استعفا نامه سی تحریراً رئیسه تقدیم ایتمک صوریتله مبعوثلقدن استعفا ایده بیلر. استعفا مجلس مبعوثانجه قبول ایدمکجه نافذ اولماز.

ماده ۴۶ — وفات ویا استعفا وقوعندن ویا مجلسه عدم دوامدن ویا خود صفات لازمه نك ضیاعندن دولایی مجلس مبعوثان اعضا لقلرنده منحل حصول بولونجه ریاستک اشعار یله در حال یکی اتتخاب اجرایی ایجاب ایدر.

ماده ۴۷ - هر مبعوث مجلس مبعوثانده ، يالکز كندی منطقه سنك دكل بالعموم بلاد عراقیه نك ممثلی عد اولونور .

ماده ۴۸ - مأذومیتی ویا عذر شرعیسی اولمقسزین بر آی متادیا مجلسدن غیبوت ایدن اعضا ۴۵ نجی مادهیه توفیقاً مستعفی عد اولونور .

ماده ۴۹ - يالکز مدت اجتماعه قارشى اولمق اوزره - مخصوصات سفریه دن ماعدا - هر مبعوثه دزت بیک روپییه به معادل تخصیصات اعطا اولونور .

هر ایکی مجلسه متعلق مواد عمومیه

ماده ۵۰ - ایفای وظیفه به مباشرتدن اول اعیان ومبعوثانندن هر بری ، منسوب اولدیغی مجلس حضورنده ذات ملوكانه به صداقته قانون اساسی محافظه ووطن وملته خدمتله حسن ایفای وظیفه ایله به چکنه یمین ایتملیدر .

ماده ۵۱ - هر ایکی مجلس ، جلسه ده اعضانك نصفندن بر زیاده سیله اکثریت حاضر بولونمادقجه مذاکراته مباشرت ایله به مز .

ماده ۵۲ - قرارلر - بونك خلافنده بر نص قانونی اولمادقجه - اعضای حاضره نك اکثریت اراسیله صادر اولور . اراده تساوی وقوعنده رأی ترجیح رئیسله عابد قالیر . اعضای حاضره نك نصی رأی ویرمه دكجه اکثریت حاصل اولماز . هر عضو ، رأینی بالذات اعطا ایدر . ارانك صورت اعطاسی مجلسك نظامنامه داخلیسیله تعیین اولونور .

ماده ۵۳ - هر مجلسك نظامنامه داخلیسنده تعیین ایدیه چك وجه ایله مجلس ملی اعضاسندن هر بری وزیریه سوال واستیضاح توجیه ایده بیار . مستعجلیت حالی وزیرك موافقتی اولماینجه هر استیضاح تاریخ تقدیمندن لا اقل سکز کون صوکره مناقشه ایدیلر .

ماده ۵۴ - مجلس ، لوایح قانونیه نك اولاً هر ماده سنی آیر و آیرو قبول ایتدکن صوکره هیئت عمومیه سیله قبولی تحت قراره آیلر .

ماده ۵۵ - هیچ بر قوه مسلحه نك - رئیسدن طلب واقع اولمادقجه - مجلسه د غولی وقپولری قربنده استقراری جائز دکادر .

ماده ۵۶ - هر ایکی مجلسك بالعموم مذاکراتی علنی اولور . آنجق وزرادن برینك

ويا اعيانندن درت ويا مبعوثانندن اون عضو كطاي و قوعنده خصوص مباحث
عنه خفياً مذاكره اولونور .

ماده ۵۷ — مجلس اعضاسندن ووزرا ايله غيبوتلرنده توكيل ايده جكلى بويوك
مأمورلردن ويا مجلسك دعوت ايله يه جكي ذاتن غيري ، هيچ كيمسه نك
مجلسلك هر هانكيسنده سوز سويله مسى جائز اولاماز .

ماده ۵۸ — كرك مجلس اعيانك وكر كسه مجلس مبعوثانك خصوصات آتیه حقنده
نظامات و تعليمات اصدارينه حق و صلاحيتي واردر :

(۱) — بقانون موجبجه مجلسه بخش اولونان صلاحيتلرك و امتيازات
وضانانك كيفيت استعمالي و صورت محافظه سى .

(۲) — منفرداً ويا مجتمعاً هر ايكي مجلسك امور و وظائف داخليله رينك
تنظيمى .

ماده ۵۹ — مجلس ملي اعضاسندن هيچ برى مجلسك منعقد بولونديغى مدت نظر فـنده
منسوب اولديغى مجلسدن آهمنه اسباب كافيه موجود اولديغنه دائر اكثر يتله
قرار صادر اولماقجه ويا خود بر جنحه ويا جنايت اجرا ايدر كن ويا
اجرائى متعاقب طو توماقجه توقيف و محاكمه ايديله مز . هر اعضا ، منسوب
اولديغى مجلسك نظامنامه سى داخنده تماماً حریت كلامه مال كدر و مجلسك
مذاكرات و مباحثاتى ائناسنده و يرديكى رآيدن ويا بيان ايتديكي فكردن
ويا ايراد ايله ديكي نطقدن طولان محاكمه ايديله مز .

ماده ۶۰ — مجلسلردن بريسنده اعضا اولان وزيرلردن هر برى منسوب اولديغى
مجلسده رآى و يرمك و هر ايكي مجلسده سوز سويله مك حقى حائزدر .
مجلسلردن هيچ برنده اعضا اولمايان وزرا ايسه — اعطاي رآى ايتمه مك
شرطيله — هر ايكي مجلسده سوز سويله يه بيلرلر . وزرانك ويا غيبوتلرنده
توكيل ايده جكلى ذواتك هر ايكي مجلسده سوز سويله مكده اعضاي
سأريه حق تقدمى واردر .

ماده ۶۱ — (۱) — بالمله لوأخ قانونيه نك مجلسلردن بريسنه عرضى مقتضى اولوب
او مجلسجه قبولى حالنده ديكر مجلسه عرض اولونور . هر ايكي مجلسجه

قبول اولون دقدن سو کره تصدیق ملو کانه به اقتران ایتمه دجه لوائج مذ کوره قانون عد ایديله مز .

(۲) — حکومتدن هودوع لوائج ، هر ایکی مجلسجه تصدیق و قبول اولون دقدن سو کره ذات ملو کانه به عرض ایديله رك ارج ماه ظرفنده یا تصدیق و یا اسباب موجب در میانيله مجلسه اعاده اولونور .

شو قدرکه هر ایکی مجلسجه مستعجلیتنه قرار ویرلش اولان لایحه لرك اون بش کون ظرفنده تصدیق و یا خود — اعاده نظر ایدلک اوزره — اسباب موجب سیه اعاده می لازم کلیر .

(۳) — هر ایکی مجلسجه رد ایدیلن لوائج قانونیه او اجتماع ظرفنده مجلسردن هیچ بریسنه تکرار عرض اولوناماز .

ماده ۶۲ — مجلسردن بری ، بر لایحه قانونیه بی ایکی دفعه رد ایدرک دیکری قبولنده اصرار ایله دیکری تقدیرده منحصر آ مختلف فیه ماده لر حقنده مدوله افکار اولونوق اوزره مجلس اعیان رئیسک تحت ریاستنده هر ایکی مجلس اعضاءردن مرکب برجلسه مشترکه تقد ایدیلور . مجلس مشترک ثلثان اعضاسندن مرکب بر اکثریت ، لایحه مذ کوره بی — معدلاً و یا غیر معدل اولارق — قبول ایله دیکری حالد هر ایکی مجلسجه قبول ایدلش عد اولونور و انجق تصدیق ملو کانه به اقتران ایتمدجه صفت قانونیه بی اکتساب ایده مز . لایحه مذ کوره ، بو صورتله دخی قبول ایدلدیکی حالد هین اجتماعده تکرار مجلسرک هیچ بریسنه عرض اولوناماز .

دردیجی باب

— هیئت وزرا —

ماده ۶۳ — وزرای دولت ، طقوزدن افزون و آلتیدن دون اولاماز و ۲۸ نجی ماده ده مصرح احوال دن بریسیله متصف اولانر وزیر اولاماز . مجلسردن برنده اعضا اولمایان وزیر لر ، بر سنه نك ختامندن اول مجلس اعیانه اعضا تعیین و یا مجلس مبعوثانه انتخاب ایدلدکاری تقدیرده منصبارنده او مدتدن فضله قالا مازلر .

وزارت معاشنی استیفا ایدن وزیرلرک عین زمانده مجلس اعضالفرینه نأد
تخصیصاته استحقاقی اولاماز . وزیرلرک املاک و اموال دولتدن برشی اشترا
واستیجار ایتیمی جائز اولاماز .

ماده — مجلس وزرا ، امور دولتی اداره ایله مکلفدر . باشلوجه بر وزارت متعلق
اولمایان مسائله اتخادی مقتضی اجرا آتی قرارلشدیرمق و عموم وزارتلرک
مکلف اولدیغی مهم اموری مذاکره ایله مک اوزره وزرا رئیسینک تحت
ریاستنده انعقاد ایدر و رئیس مشارالیه ، مجلسک توصیه ایدمچکی اموری
ذات ملوکانه به عرض ایله اوامرینی تلقی ایلر .

ماده ۶۵ — وزرای دولت ، بالعموم وزارتلرک اداره ایدمچکی اموردن دولایی مشترکاً
وهر بری ، کنندی وزارتیه آکا مربوط دوائرک اجرا آتندن دولایی
منفرداً مجلس مبعوثانه قارشی مسئولدر . مجلس مبعوثان ، اعضای
حاضره سنک اکثریت ثلثانیله هیئت وزرایه عدم اعتماد قراری وبردیکی
تقدیرده هیئت مذکورهنک ، ویا قرار مذکور وزرادن یالکز برینه
متعلقسه او وزیرک استعفاای اقتضا ایدر . وزرا رئیسینک ویا علاقه دار
وزیرک طلبی لاحق اولونجه ، مجلسک عدم اعتماد حقنده رأی اعطاسنی
— اعظمی سکز کون مدتله — بر دفعه یه منحصر اولمق اوزره تأجیل
ایتیمی لازم کایر .

ماده ۶۶ — وزرادن هر بری ، قانونک تعیین ایدمچکی اصول دأره سنده کنندی وزارتیه
آکا تابع دوائرک بالجمله امورینی اداره ایدر .

بشنجی باب

صلاحیت قضائیه

حکام

ماده ۶۷ — حکام ، بازاده سنیه تعیین اولونور و شرائط نصب واهلیتیرینی ودرجه لریله
کیفیت عزللیرینی مبین اولان قانونده مصرح احوالک غیریسنده عزل
اولونامازلر .

محاکم

ماده ۶۸ - محاکم اړچ قسمه تقسیم اولونور :

(۱) محاکم مدنیه

(۲) محاکم دینیه

(۳) محاکم خصوصیه

ماده ۶۹ - بوتون بو محاکم کیفیت تأسیسی و محل انعقاد لری و درجات و اقسامی و وظائفی و صورت تقمیشلریله احکامنک صور تنفیذیه لری - بو قانونه رعایتله برابر - قوانین مخصوصه ایله تعیین اولونور .

ماده ۷۰ - امور محاکم ، مداخله دن مصوندر .

ماده ۷۱ - بالجله محاکماتک علناً جریانی ایجاب ایدر . انجق اسباب قانونیه وجودنه محاکمه جاسه لری خفياً عقد اولونور خفی . لسه لره عأد اولان لرن دن ماعدا بوتون محاکم احکامنک و محاکمات ضبط لرنک نشری جائزدر .

محاکم مدنیه

ماده ۷۲ - محاکم مدنیه ، - آئیده بیان اولونه جق وجه ایله قانون اساسی و یا دیگر قوانین مرتبیه موجب نتیجه محاکم دینیه و یا خصوصیه به مودوع خصوصاً عدل ماددا . بالجله امور مدنیه و جزائیه دن دولایه تر افده کی عموم اشخاص جقنده و حکومت عراقیه طرفندن و یا اونک تاپهنده اقامه ایدیله جک ددوالده اعطای حکمه صلاحیتداردر .

ماده ۷۳ - محاکم مدنیه نك اختصاصی ، قوانین مرتبیه سی دأر سه سنده امور حقوقیه و تجاریه و جزائیه بی شاملدر .

شو قدر که اجانبک احوال شخصیه لرینه متعلق موادله بوندن غیرى بلاد اجنبیه قانونی احکامنجه رؤیت ایدلمسی عادات دولیه اقتضاسندن اولان مواد مدنیه بر قانون مخصوصه توفیقاً آکا کوره رؤیت اولونور .

محاکم دینیه

ماده ۷۴ - محاکم دینیه ، ایکی قسمه آیریلور :

(۱) محاکم شرعیه

(۲) مجالس ملیه روحانیه

ماده ۷۵ - محاکم شرعیه مستقلاً مساهمینک احوال شخصیه لریله او قافلرینک اداره سنه متعلق دتوالری رؤیت ایدر .

ماده ۷۶ - محاکم شرعیه ده - قانون مخصوص وجهه - مذاهب اسلامیه دن هر برینه خاص احکام شرعیه توفیقاً اجرای احکام اولونور .

ماده ۷۷ - مجالس ملیه روحانیه ، موسوی و عیسوی مجالس روحانیه یی شاملدر .
بو محاسلرک صورت تأسیسلری و صلاحیتلری قانون مخصوصه تعیین اولونور .

ماده ۷۸ - مجالس ملیه روحانیه ، آئیده کی موادی رؤیت ایدر :

(۱) - اجانب دن خیری - طائفهلر افرادینه متعلق نکاح ، مهر و طلاقه

و نفقه یه و تصدیق و صایانه عائد مواد

(۲) - متخاصمینک موافقتلری حالده طائفهلر افرادینک احوال

شخصیه لرینه متعلق مواد

ماده ۷۹ - ملی مجالس روحانیه نک اصول محاکماتیله استیفا ایده جکلری رسوم قانون مخصوصه تعیین اولونور .

محاکم خصوصیه

ماده ۸۰ - وظائف عمومیه لرینه متعلق جرائم سیاسییه اله مترم وزرا ایله مجلس ملی اعضالرینک و وظیفه لرینه عائد جرائم دن دولایی محکمه تمیز حاکمترینک

اجرای محاکم لری و قانونلرک تفسیریه قانون اساسی یه موافقتلرینه متعلق امورک فصلی ایچچون بر (محکمه علیا) تشکیل اولونور .

ماده ۸۱ - ماده سابقه ده ذکر ایدلیکی وجه اوزره بر محاکمه عقدی ایجاب ایتدکه

محکمه علیا ، محاس مبعوثانک اعضای حاضر سنک اکثریت ثلثانیه هر دتوی ایچچون آیری آیری اتخاذ ایده جکی اتهام قرارینه بناء صادر اولان

اراده مالوکانه موجب نجه اجتماع ایدر ورئیس دن بشقه نلس اعیانک امتخاییه دردی اعیان دن و دردی کبار حکام دن اولمق اوزره سکر اعضا دن

تشکل ایدرک مجلس اعیان رئیس نک تحت ریاستنده انعقاد ایلر .

ماده ۸۲ - بو قانونک تفسیر احکامنه تعلق ایدن بر خصوصه ویا قوانین مرعیه دن

برينك اشبو قانون اساسی به مخالف اولوب اولما ديغی امر نده حکم اعطاسی ایجاب ایتدیکی تقدیرده محکمه علیا، مجلس وزرانک موافقتی اوزرینه صدور ایده جک اراده ملوکانه ایله اجتماع ایدر. بو محکمه، ماده سابقه یه توفیقاً تشکیل اولونور.

ماده ۸۳ - ماده سابقه ده محرر احوالک ماعداسنده تلاقه دار وزیرک طای اوزرینه قوانینک تفسیری ایجاب ایتدیکی تقدیرده قانون مخصوصه توفیقاً اعضاسنک اوچی حکام تمیزون و دیگر اوچی بیوک اداره مأمورلرندن انتخاب ایدلک اوزره محکمه تمیز رئیسینک تحت ریاستنده بر (دیوان خاص) تشکیل اولونور.

ماده ۸۴ - محکمه علیانک رؤیت ایده جکی دعوالر، قانون موجبینجه و محکمه نك اکثریت ثلثانیله فصل اولونمق مقتضیدر. بو محکمه نك قرارلری استیناف و تمیزه تابع دکلدیر.

ماده ۸۵ - ۸۶نجی ماده مندرجاتی مستثنا اولمق اوزره، محکمه علیاچه ۸۲نجی ماده ده محرر مواد حقنده اتخاذ قلنان قرارلره دیوان خاصدن ۸۳نجی ماده یه منعلق خصوصات حقنده صدور ایدن قرارلر، محکمه ویا دیوانچه اکثریت ارا ایله صادر اولورو بالعموم محاکم ودرائر حکومتده تطبیق اولونور.

ماده ۸۶ - بر قانونک ویا بعض احکامنک اشبو قانون اساسی به مخالف اولدیغنه دائر محکمه علیادن صادر اوله حق هر قرارک، محکمه نك اکثریت ثلثانیله صدور ایجاب ایدر. بر قانونک ویا بعض احکامنک قانون اساسی به مخالف اولدیغنه دائر بو قبیلدن قرار صدورنده اساسندن ملغا اولور.

ماده ۸۷ - امور آتیته ده، خصوصی محاکملر و انجمنلر تشکیلی جائزدر:

(۱) - عسکری جزا قانوننامه سنده مصرح جرائمدن دولایی عراق قوای عسکریه سی افرادینک محاکمه سی

(۲) - عشاره عائد دعاوی جزائییه ومدنییه نك فصلی

(۳) - خدمتلرندن دولایی حکومتله موظفین ارسنده واقع اولان

اختلافاتک حسمی

(۴) — اراضينك حدود و تصرفنه متعاقب اختلافاتك تسويه سي .
 ماده ۸۸ — محاكم خصوصيه نك اصول محاکماتی و احكامك صورت استيناف و نقض
 و يا تصديق و استيفاء ايده جككری رسوم قانون مخصوصه تعيين اولو نور .

— امور ماليه —

ماده ۸۹ — بر قانونه تغيير ايديله نجه يه دكین ، بالعموم وير كور له رسوم ، بوقانونك بدايت
 تطبيقه بولنديغي حال اوزره قالير .

ماده ۹۰ — مجلس مليتك موافقتيله ذات ملوكانه نك تصديقه مقرر بر قانون مخصوص
 بولونماد قجه ويركو طرح اولونه ماز . شو قدر كه دواړ حكومتك ايضا
 ايده جكي خدمات عموميه يه قارشي و يا اموال حكومتدن متحصّل منافع
 مقابل الاجفي اجر تله بوزك شمولى يوقدر .

ماده ۹۱ — تكليف حكومتك ، بلا تفريق طبقات ادا لينك مكلفار ندن تحصيلي اقتضا
 ايدر و ايجاب قانوني بولونماد قجه هيچ كيمسه نك بوندن نفوي جائز اولماز
 ماده ۹۲ — قانونه توفيق ايدلمدكجه اموال دولتك بيم و يا تفويض و يا اجباري و يا بشقه
 صورتله تصرفي جائز اولماز .

ماده ۹۳ — قانونه توفيق ايدلمدكجه مملكتك منابع طبيعيه ثروتندن و يا مصالح
 عامه دن برينك استثمار و يا استعمالي ايچون امتياز و يا انحصار اعطا اولمسي
 و واردات اميريه نك التزامه ويرلمسي غير جائز در . بونردن مدتي اوچ سنه يي
 تجاوز ايدن مسئله لك آيري آيري قانون مخصوصه افتران ايتمسي مقتضيدر .

ماده ۹۴ — بوجه قانونك عدم مساعده سي حالنده حكومتك — قانون مخصوص حكوي
 اولمقسزين — استقراض تقدي ايتمسي و يا خزينه دن صرفياتي مستلزم
 تعهداتده بولومسي جائز دكلدر .

ماده ۹۵ — موظفين حكومتك تحصيل ايده جكي بالجملة اموالك موحد خزينه عموميه يه
 تسليمي و قانوناً مقرر اصوله توفيقاً حسابك اعطاسي ايجاب ايدر .

ماده ۹۶ — قانون ايجابي اولمقسزين موحد خزينه عموميه دن معاش تخصيصي و يا مكافاة
 اعطاسي و يا خود هر هانكي بر جهته بر شي صرفي جائز دكلدر قانوناً مقرر
 اصوله توفيق ايدلمه دن شخصاً بوندي هيچ بر شي صرف اولونماز

ماده ۹۷ — هر سنه مخصوصاتك (بودجه قانونی) تسمیه اولونان بر قانون سنوی ایله تصدیق اولونمسی و بو قانونك او سنه واردات و مصارفاتك مقدار مختنی محتوی بولومسی ایجاب ایدر .

ماده ۹۸ — مجلس ملینك ، بودجه بی ، عاقد بولوندیغی سنه مالیه نك بدایتندن اول منعقد اجماعنده تصدیق ایلمسی مقتضیدر .

ماده ۹۹ — مالیه وزیرینك ، احوال تخصیصی و یا مصدق تخصیصاتك تزید و یا تنقیصی و یا الغامی حقنده کی بالعموم لوائح قانونیه بی و بودجه قانونی و حكومتك تقد ایدهجکی استقر اضاره عاقد بوتون لایحه لری مجلس مبعوثانه عرض ایتمسی لازمدر .

ماده ۱۰۰ — بودجه قانونی ، مجلسده مناقشه ایدیلهرك اولاً ماده بماده منقرأ و آدن صوكره هیئت عمومیه سی بردن رایه وضع اولونور . اصل بودجه ایسه فصل فصل رایه قونور .

ماده ۱۰۱ — محاسك مدت تعطیلیه سی اثناسنده ، بودجه ده و یا بر قانون مخصوصه صرفنه مأذونیت ویرلمه مش مبالغ مستعجله صرفی ضرورتنده بولوندیغی تقدیرده ۲۴ نجی ماده نك ۳ نجی فقره سنده مصرح اولدیغی وجه اوزره تدابیر مالیه اتحادی ایچون مجلس وزراتك موافقتیله مرسوملر اصداری حقوق ملوكانه دندر .

ماده ۱۰۲ — مجلس ملینك متعدد سنه لر ظرفنده صرف اولونمق اوزره مبالغ معینه تخصیصی حقنده قانون وضع ایلمسی جائزدر .

ماده ۱۰۳ — باجمله صرفیاتك مجلسجه مصدق مخصوصانه مطابق و قانوناً معین اصواه موافق اولوب اولمادیغی تدقیق ایتمك و مجلس ملی به هر سنه ده لا اقل بر دفعه با تقریر عرض کیفیت ایله مك ایچون بر دأره تأسیسی آمر بر قانون تنظیم ایلمسی مقتضیدر .

ماده ۱۰۴ — مجلسلردن هر هانکی سنه وزرادن بشقه هیچ کیمسه نك واردات عمومیه دن بر مبلغ صرفی استلزام ایدهجك لایحه قانونیه عرض ایتمسی و یا تکلیف در میان ایلمسی جائز دکلدر .

- ماده ۱۰۵ - موافقت ملوكانه اولماد قبحه ، مجلس مبعوثانك ، مجلس ملی ویا مجلس تأسیسیجه مصدق معاهداتدن متحصیل مصارفك تنقیصنی مودی بر قرار اتخاذ ایتمی ویا لایحه تعدیلی تکلیفده بولونسی جاز دکدر .
- ماده ۱۰۶ - سنه جدیده مالیه ، بودجه قانونك صدور نندن اول حلول ایلدیکی تقدیرده مجلس ملی حال اجتهاده ایسه مالیه وزیرینك ایکی آیی تجاوز ایتمه یه جك بر مدت ایچون تخصیصات موقتیه بی متضمن بر لایحه قانونیه تقدیم ایتمی لازمدر واشبو تخصیصات مدتنك ختامنده تکرار بوقبیلدن یکی لایحه تقدیم ایلمی جازدر . مجلس حال اجتهاده شکسه - (۱۰۱) نجی مادهده مبعوث عنه (مرسوملر) ك حق اصدارینه خال کلمه مك شرطیه - سنه سابقه بودجه سنه رعایت اولونور .
- ماده ۱۰۷ - دولتك مسکوکاتنه عائد نظامات بر موجب قانون قرار لشدیریلور .

یدنجی باب

اداره اقالیم

- ماده ۱۰۸ - عراقده ، مناطق اداریه ایله نوع واسماری و کیفیت تأسیسلری وموظفلرینك وظائف والقبانی بقانون مخصوصه تعیین اولونور .
- ماده ۱۰۹ - مجلس تأسیسینك ویا مجلس ملینك تصدیقیله ذات ملوكانه نك عقد ایتدیکی معاهداتدن متحصیل وجائبك تأمین اجراسی ایچون بعض مناطق اداریهده اتخاذی ایجاب ایدن وسائلك تنفیذی قانون مذکورده مخصوص اولمق لازمدر .
- ماده ۱۱۰ - عراقده امور بلدییه ، قانون مخصوص موجبجه بلدییه مجلسلری واسطه سیله اداره اولونور . مناطق اداریهده ، اداره مجلسلری بر قانونه عهدلرینه تودیج اولونان وظائفی ایفا ایدر .
- ماده ۱۱۱ - مهم مناطق اداریهده هر طائفه مفاصد خیریهیه موقوف مستغلات ومستغلات و ترکانك ادارهسی و واردا تیرینك جمعیه - واهبک ریشباتنه ویا طائفه نك عرف غالبنه کوره - صرفی وبوندن بشقه اموال ایتمک بر موجب قانون محافظهسی خصوصلرینه باقق اوزره مجلسلر تشکیلی حتنه مالکدر . مجالس مذکوره حکومتك نظارتنه تابعدر .

سکزینجی باب

قوانین واحکامک تأییدی

ماده ۱۱۲ — ۵ تشرین ثانی ۱۹۱۴ تاریخندن اول نشر ایلمش اولان عثمانلی قانون نریله او تاریخده ویا ایدن سوکره نشر ایدیله رک بوقانونک تاریخ تشرینه قدر عراقده مرعی قالان قانونر — آتیده کی ماده ده وارد الذکر قوانین ونظامات و بیانات موجب نجه بونلرده احداث اولونان تعدیل وانغا نظر اعتباره آلمق اوزره — قوه تشریعه جبه انعاسنه ویا تبدیلنه قدر ویا خود محکمه علیادن ۸۶ نجی ماده مقتضاسنجه ملغا اولدیغنه قرار صدور ایذینجه یه دکی ن ظرفک مساعده سی نسبتنده عراقده نافذ الحکم قالیر .

ماده ۱۱۳ — عراقده کی انکلیز قوای عسکریه سی باش قوماندانک وحاکم ملکی عمومینک ومندوب سامینک ویا جلالآب ملک فیصل حکومتک ۵ تشرین ثانی ۱۹۱۴ تاریخندن بوقانون اساسینک تاریخ تنفیذینه قدر مرور ایدن مدت ظرفنده اصدار ایله دکاری بیانات ونظامات وقوانین تاریخ تنفیذلرندن اعتباراً صحیح عد اولونور . بو تاریخه قدر انغا ایلمه مش اولانلری قوه تشریعه جبه تبدیل ویا انغا ویا خود ۸۶ نجی ماده موجب نجه محکمه علیادن ملغا اولدیغنه قرار اصدار ایذینجه یه دکی ن مرعی قالیر .

ماده ۱۱۴ — عراقده حرکات تدائییه نک تسکینی ویا امن وانتظام عمومینک تأسیس وصیاتی ویا ۵ تشرین ثانی ۱۹۱۴ تاریخندن بوقانون اساسینک تاریخ تنفیذینه قدر مرور ایدن مدت ظرفنده اداره عرفیه مقتضاسنجه صادر اوامرک تنفیذی ایچون عراقده کی انکلیز قوای عسکریه سی باش قوماندانلغندن وحاکم ملکی عمومیدن ویا مندوب سامیدن ویا خود جلالآب ملک فیصل حکومتدن ویا آمریت وصفت عسکریه وملکیه بی حازر موظفیندن تلقی ایتدکاری تعلیمیه امتثالاً حسن نیتله اجرا ایلدکاری افعاله قارشی توجیه اولنه جق هر درلو همترلدن هر کس بری ومصون اعتبار اولونور . — مشتکی طرفندن عکسنه دلیل ایراد ایمله دکجه — بو ماده ده مذکور اولان بالمله افعال حسن نیتله واقع اولمش اعتبار اولونور .

بو افعالدن دولاني اقامه ايديله جك هر دنوي وهر معامله قضائيه دخي -
 مشتكي طرفندن دليل ابراز ايدلمه د كچه - باطل عد اولونه رق رد ايدباير .
 ماده ۱۱۵ - انكاز قواي عسكريه سنك احتلالندن اول محكم عثمانيه دن وكذالك بعد
 الاحتلال تأسيس ايدبان محكم دن ويا صلاحيتلري دائره سنده حاكم
 سياسيلرله معاونلري طرفندن دعاوي مدنيه [حقوقيه] حقنده اصدار
 ايدلمش باجمله احكام ، صورت نظاميه ده عراقده مؤسس محكمه لردن صدور
 اولان ايتمش اعتبار اولونور .

ماده ۱۱۶ - انكاز قواي عسكريه سنك احتلالندن سوكره تأسيس اولونان محكم دن
 ويا محكم عرفيه ويا عسكريه دن ونسكري ويا سياسي حاكملر و معاونلري
 ويا جرائمه اجراي حكمه ماذون سارموظفلر جانبندن اصدار ايدلمش اولان باجمله
 احكام وقرارات جزائيه ايله محكم ويا اشخاص مذكور هه محكمه ايديلنلر
 حقنده صادر اولان بالعموم جزائر عراقده صورت نظاميه ده مؤسس
 محكم دن صادر اولمش عد ايديلور .

طوقونجي باب

ماده ۱۱۷ - بو قانون ، تصديق ملكداري به اقتراي نارنجندن اعتبار آنفنيذ اولونور .
 ماده ۱۱۸ - مبدأ تنفيذندن اعتباراً بر سنه ظرفنده مقاصد قانونيه نك انفاذي
 انچون مجلس مليتك اشبو قانونده كي امور فرعيه ده تعديلات و علاوات
 اجرا ايتمسي جائزدر . انحق هر ايكي مجلسك اكثريت ثلثانه تبصيتله مجلس
 مليجه موافقت حصولي مشروطدر .

ماده ۱۱۹ - تاريخ تنفيذندن بش سنه به قدر ماده سابقه منصو صاتندن مابدا
 ومدت مذكوره دن سوكره دخي وجه آتبدن غيري بر صورتله اشبو
 قانون اساسي به بركونا تعديلات ادخالي قطعياً ذير جائزدر : شويله كه هر تعديل ،
 هر ايكي مجلسده اعضانك اكثريت ثلثاني اساس اولمق اوزره مجلس اعيان
 ومبعوثانك موافقنه اقتراي ايتمك ايجاب ايدر . حصول موافقتدن
 سوكره مجلس مبعوثان فسخ ايديله رك ايكي مجلس انتخاب اولونور . مجلس
 مفسوخده متخذ تعديل ايكنجى دفعه اولارق ايكي مجلسله مجلس اعيانه

عرض ایدیلیر . اکثریت ثلثانه هر ایکی مجلسك موافقتنه اقراران ایله دیکی
تقدیرده برای تصدیق و نشر ذات ملوكانه یه عرض اولونور .

اوننجی باب

مواد عمومیه

ماده ۱۲۰— عراقك پای تخی بغداد شهری اعتبار اولونور و ضرورت حصولنده
قانونه بشقه محله نقل اولونه بیلر .

ماده ۱۲۱— عراقك هر هانگی برج تنده اختلال ظهور ایتدیکی و یاوقبیلدن برشی
ظهورینه دلالت ایدر امارات کورولدیکی و یا دشمن طرفندن هجوم
تهدیدکی حصول بولدیغی تقدیرده مجلس وزرانك موافقتندن صوکره
ذات ملوكانه اختلال و یا هجومه معروض قالان محللرده موقتاً اداره عرفیه
ادلان یده بیلر . اداره عرفیه ادلانی بیاتنامه سنده تعیین ایدیله جك محل
و درجه لرده قوانین و نظامات مرتبه نك تعطیل تنفیذ لری جائزدر . آنجق
مذکور بیاتنامه نك تنفیذینه مأمور اشخاصك - مجلس ملیدن ذولری حقیقنده
قانون صدورینه قدر - اجرا آتلریدن دولای ترتب ایده جك مسؤلیت
قانونیه یه معروض قالملری مشروطدر . احکام عرفیه نك تطبیق ایدیله جکی
محللرك صورت اداره سی ایسه بالاراده سنیه تعیین اولونور .

ماده ۱۲۲— احکام قانونیه دن برحکمك تفسیری ایجاب ایتدکده :

(۱) تفسیر ، بقانون اساسی احکامنه متعلق ایسه - شننجی باده بیان
ایدلیکی اوزره - محکمه تلاییه عاندقالیر .

(۲) تفسیر ، امور عمومیه یه متعلق قوانینك برینه راجع ایسه ینه شننجی
باده بیان ایدلیکی وجهله دیوان خاصه عاندقالیر .

(۳) بونلر دن ذیری امورده ، استنباط معانی ، آنی استلزام ایدن
دوالرك تلاقه دار اولدیغی محاکم عدلیه یه عاند اولور .

ماده ۱۲۳— اوقاف اسلامیه دأره سی ، حکومتك دوائر رسمیه سندن عد اولونور
وقانون مخصوصله اموری تدبیر واحوال مالیه سی تنظیم ایدیلور .

لايحهء قانون اساسىء عراق

فہرست قانون اساسی

بابہ کان قانون

- باب اول - حقوق رعیتہ
- باب دوم - ملک و حقوقی
- باب ۳ - ساطہ تشریحیہ (قوہ تشریحیہ)
- مواد عمومیہ
- مجلس اعیان
- مجلس مبعوثان
- مواد عمومیہ بوہر دو مجلس
- باب چوارم - وزرا
- باب پنجم - قضاء (محاکم)
- قاضیہ کان
- محاکم
- مواد عمومیہ
- محاکم مدنیہ
- محاکم دینیہ
- محاکم خصوصیہ
- باب ششم - امور مالیہ
- باب حوتم - ادارہ اقالیم (ادارہ مواقع)
- باب ہشتم - مشروعیت قوانین تا نہایت
- باب نوہم - تعدیل قانون اساسی
- باب دہم - مواد عمومیہ

قانون اساسی عراق

ماده ۱ اول

ام قانونه پیهی ده لهن « قانون اساسی » به سر هو دیار عراقدا حکمی جار به .

ماده ۲ دووم

عراق ، حکومتیکی سر به خو ، حر ، وصاحب حاکمیته . له یک جوی نایته وه .
وله هیچ جزئیکی واز نا هینری . حکومت عراق ، ملک نشینیکی به ارته . وشکاه
کدی مشروطه به .

ماده ۳ سهیم

تبعه عراق بون ویا له تبعه یقی عراق در چون به قانونیکی نایته ایی .

ماده ۴ چوارم

هر چندی که ، دین و قومیت وله زمانیشیان جوی بون له نظر قانوندا ، له حقوقدا
له یین اهالی عراقدا هیچ فرقیک نیه .

ماده ۵ پینجم

سربستی شخصی هو اهالی عراق له تعرض وله مداخله پاریز راوه . به پیهی قانون
نه بی کسیک ناگیری و دوچار جزا نا کری ، و نا خریته ژیرقید واذیتیک وله ولاتیه وه
دور ناخریته وه . و بوگورین اقامتگاهیی (نشیمن) زوری لی نا کری وناهیترته
ژیر سلاحه وه .

ماده ۶ ششم

اقامتگاه یعنی : « نشیمن » له تعرض پاریز راوه بیجکه له و احوال و کیفیته دا
قانون تعیننی ده کا چونه ناوی وپشکننی جائز نیه .

ماده ۷ حوتم

کس له مراجعت محاکم منع نا کری . وکس به غیر او محکمه به که صلاحیت یینین
دعوا که هییه به پیهی قانون نه بی زوری لی نا کری که مراجعت محکمه بیکی که بکا .

ماده هشتم

حقوق ملکاتی پاریز راوه . دانان قرضیکسی زوراکسی و گرتن سخره و ضبط کردن « اموال منقوله » و « غیر منقوله » و حجز و استملاکیان به پیهی قانون نه بن جائز نیه .

ماده نهم

به پیهی قانون نه بن رسمیک (خرج، ویرکو) داناری ده بی او قانونهش بو همو کس بی .

ماده دهم

همو عراقیه ک له ووتن رأی خوی، وله بلاو کردنهوه به نویسن، وله کوبونهوه، وله مجلس گرتن « تألیف جمعیات » وله داخل بون مجلس دا، به پیهی قانون سر بسته .

ماده یازدهم

دین رسمی دولت، دین اسلامه . « به شرطی که نه بیته باعث تیکدان امنیت و انتظام و اخلاق عمومی » به همو کس له اهالی عراق له اعتقاد تو او وله بچی هینان « آیین » دا سر بستنی بخش کراوه .

ماده دوازدهم

هر عراقیه که له و احوال وله ریگایه وه که، قانون تعیینی آکا، حق آوهی هیه که عرض حال و لایحهی شکات بو « ملک » و بو مجلس خلق « امت » و بو مقامات صاحب صلاحیت بنوسی .

ماده سیازدهم

بیچکه له و احواله دا که قانون تعیینی ده کا همو مخبراتیکی پوسته و تلفراف « مکتومه » یعنی : [کس حق آوهی نیه هینی یکیکیتر بکانه وه و بیخ. نیتوه] وله پاش خستن وله تفتیش کردن پاریز راوه .

ماده جواردهم

همو طائفه بیگ حق آوهی هیه که بوفیر کردن افرادی به زمان خوی مکتب

دانی و محافظه‌های زمانه کدی بکا به شرطی که موافق او پروگرامه عمومی به بسی که قانون دای ده نیت .

مادهٔ پانزدهم

عربی زمان رسمیه . بیجگه له و زمانه که به قانونیکی تایتی به رسمی آناسری .

شانزدهم

همو حراقهك و کویک له حقوق استفاده ا کن وله بحی هینان وظیفه یانه یکن و بی فرق و تمیز به پیهی اقتدار مأموریتیان پی اداری .

مادهٔ هفدهم

تخت مملکت عراق دستوری ، بوملك (فیصل کور حسین) وله پاش اویش بو ورتهی له طرف خلقهوه به امانت دراوه .

مادهٔ هژدهم

ولیعهدی ، اداری به هره گوره تر اولاد ملك به عمر له سر خطیکی راست .

مادهٔ نوزدهم

ملك ، که چوه سر تخت له حضور مجلس اعیان و مبعوثان دا که له ژیر ریاست رئیس مجلس اعیان گرده بن بو محافظه‌ی دستور و سر بخوی و بو صداقت ولات و امت سویند ده خوا .

مادهٔ بیستم

سن رشد (سیرهٔ عاقلی) بو ملك تو او کردن هژده ساله . ا کر ملوکیت انتقال بکانه سربکی که عمری له کمتر بی حقوق ملکی و صی یک بجی ده هنیث که ملك پیشو تعیینی کرد بیت . تا او وخته که ملك ده گانه سن رشد . بلام او وصیه نابی مقتضیات ام وصایته بجی بینی یا خود شتیک له حقوق ام وصایته اجرا بکات هتا مجلس امت [خلق] تصدیق مأموریتی نکات .

اگر ملك پيشو وصى تعيين نه كرد بى ويا تعيينى كرد بى و مجلس امت تصديق وصايتى نكا مجلس ، اتوان وصى يك تعيين بكات . ام وصيه ابى لحضور مجلس دا او سوينده كه لپيشا و و ترا بنخوا . هتا وصى نصب ده كرى و سويند ادرى حقوق ملك مشروطى - دستورى - عايد به مجلس وزرايه . وام مجلسه بناو امت عراقيه وه ايفاي حقوق اكات . وله ايفا كردنى مسئوله . له اثنائى مدت وصايت جائز نيه كه هيچ تعديلاتيكا كه عايد به حقوق ملك ويا وراثتى بنجرته قانون اساسيه وه .

ماده^۴ بيست و يك

وختى كه بو دانان وصى احتياج رويدا ، مجلس امت در حال بو كو بونه وه بانك اكرت . اكر مجلس مبعوثان لو وخته دا بلا بوبى و انتخاب مجلس تازه ش توار نه بوبى بو ام مقصده مجلس پيشو كو ده كرىته وه .

ماده^۵ بيست و دويم

ملك نا توان به بى رضاي مجلس خالق له خارج عراقدا بچيته سر تختيك .

ماده^۶ بيست و سيم

ملك مصونه [پاريزرواه] و غير مسئوله [پرسيارى له سر نيه] .

ماده^۷ بيست و چهارم

- (۱) ملك هره گروه ز ر و ساي دو لته . خوى قوانين تصديق ده كات . خوى امر اكا بو بلاو كردنه وى و چاودبرى و بچى هيند ان قوانين . بامرى او بو اجراى احكام قوانين - به ترى كه تيا تصریح كراوه - نظام دادبرى .
- (۲) بو اجراى انتخابات عموميه ، و بو انتخابات مجلس مبعوثان و بو كو بونه وه ، و پاش خستنى بو وقتيكى كه بو بلاو كردن مجلس امت و كردنه وى به بن ماده [۳۶ ، ۳۷ ، ۳۸ ، ۶۲] ي ام قانونه ملك خوى امر اكا . حق بلاو كردنه وى مجلس مبعوثانش هى خويه تى .
- (۳) له وخت تعطيل مجلس دا كه ضرورت روى دا بو بچى هينان ايشيكى تالوكه كه لازم بى بو بار استن نظام و امنيت عموميه ويا بود دفع خطر يك عمومى ويا بوضرف

مبلغيك كه صرف كردنى مستعجل بن و اذن صرفى له بود چه دانبي و يا بوقانونيك تاييى و يا بوجي هينان شرط معاهده ملك اتوانى به رضاي هيئت وزرا اراده بكا. ام اراددينش قوت قانونى ده بيت . و او حكه شى ده بيت كه به پى احوال اتخاذا تداير لازمه پى بكريت . بشرطى كه مخالف ام قانون اساسيه نه بيت . لازميشه له اول اجتمعايندا به تو اوى عرض مجلس امت بكريت [بجه له و انه پى كه له وخت خويدا بوجي هينان ايجاب معاهدات صادر بوه و له طرف مجلس امت و مجلس تاسيسيه و ده تصديق كراوه] اكر مجلس امت تصديق ام ارادانه نكا لسر حكومت لازمه اعلان بكا كه حكيمان تو اوبوه . و له تاريخ ام اعلانه اعتبار بش به لغويان بكا . ابى همو وزير يك امضاي ام اراديه بكات .

اكر اراده يك به په پى حكم ام ماده به صادر بو پى ده لين (قانون) بشرطى كه له ناو اراده كه شتيكى و اى تيانبي پيچيه و انه پى ام ماده به پى .

- (۴) ملك اتوانى معاهده بكات . بلام نا توانى تصديقى بكات هتا مجلس امت موافقت نكات .
- (۵) رئيس وزراء ملك تهينى اكاپاش امهش وزيره كان تعيين ده كرى و عزلش ده كرى .
- (۶) ملك اعضاي مجلس اعيان تعيين ده كات استعفا كردن ام اعضايه به قبول ملك ده بيت
- (۷) نصب و عزل مأمورين سياسيه و ملكيه و همو حاكم و قاضى يك باراده پى ملوكيه به . رتبه عسكريه : ملك ، لسر طلب وزير مسئولى بخش ده كات اگرام صلاحيته به قانونيكى تاييى به مقاميكى ترندرايت و بو ملك او حقه هيه كه الهاب و نشان و علامت شرف بخش بكات .

(۸) ملك قوماندان هره گوردتر همو قوته كان سلاح بدسته . اتوانى به موافقت مجلس امت : اعلان

حرب بكا . و حقى او هى هيه كه صلح بكا . بلام هتا مجلس امت موافقت نكا نا توانى بتواوى تصديق معاهده صلح بكات . و اتوانى به پى ماده پى صد و بيست و يك اداره عرفيه اعلان بكا .

۹ : سكه بنا و ملوكوه لى ادرت .

۱۰ : حكم اعلام بچى ناهزيت تا تصديق ملكى لسره پى . ملك اتوانى جزا كم بكانه و

ويا زيادى بكات . و يا بفويكى تاييى هلى بگرى .

واتوانى به موافقت مجلس امت تفو عموميش اعلان بكات .

ماده^۶ بیست و پینجم

ملك حکم خوی به واسطه^۶ اراده کابیه و بهی اهینی ام ارادانه بناله سر طلب وزیر
ویا وزیره کان که مسئولن و موافقت رئیس وزرا در اچی و بلام ابی همو وزیره کان
امضای بکن .

ماده^۶ بیست و هشتم

قوه^۶ تشریحیه

یعنی

— حق دانان قوانین —

حق دانان قوانین هی مجلس امته . ام مجلسه ش له ملك وله مجلس اعیان و مبعوثان
دیده وجود . مجلس امت به شرط رعایت احکام ام قانونه اتوانی قانون دانی ، و چا کی
بکا (تعدیل) وهلی بگری (انوی بکا) .

ماده^۶ بیست و حوتم

ملك خوی مجلس امت ا کاتوه . و یا خود بو کردنه وی ام مجلسه و بو رسم کشادی
و بو خوندن نطق ملکی رئیس الوزرا رای یکی له وزیره کان وکیل ا کا .

ماده^۶ بیست و هشتم

امانه له مجلس اعیان وله مجلس مبعوثاندا اعضا نان :

- (۱) اوہی که تبعه^۶ عراقیه نیه .
- (۲) اوہی که به خوی دهلی تبعه^۶ اجنبی .
- (۳) اوہی که عمری له سی ۳۰ سال کمتره بو مجلس مبعوثان، و اوہی که عمری له چل
سال کمتره بو مجلس اعیان .
- (۴) اوہی که به افلاس محکوم کراوه و به قانون دوباره اعتبار ندراییقی .
- (۵) اوہی که محجوره وله حجر نجات نه بو .
- (۶) اوہی که له حقوق مدنه ب بش کراوه .

(۷) اوہی کہ بو جرمیکی غیر سیاسی به سالیکی تو او ویا زیاتر به حبس محکوم کرابی . واوہی کہ له بردزی ، برتیل خواردن ، خیانت کردن به امانت ، و مزوری ویا حیلہ بازی و بیجکه له مانه به و جرمانه که تو او ی شرف و حیثیت اشکینی . محکوم بونی به حبس .

(۸) اوہی کہ راسته و خو ویا به واسطه بیک مقالہ ی کردنی له گل یکی له دواتر حکومت عراقیہ دا وله ام مقاوله یه منفعتیکی چنک بکوی نابی بی به اعضا لم مجلسانه دا . بلام اگر ام منفعتی له شرکتیک دا چنک به کوی که او شرکته له بیست و پنچ کس زیار بی به اعضا قبول اگری .

(۹) اوہی که شیت ویا خره فاو بی .

(۱۰) اوہی که خذم ملک بی که شرجه ی ام خذما یه تیه به قانونیکی مخصوص تعیین اگری . شخصیک نا توانی به جاری بی به اعضای هر دو مجلس .

ماده ۶ بیست و نهم

اعضای مجلس اعیان نابی له بیست کس زیار بی . امانه (له او انه وی که به اعمالیان اعتماد خلقیان پیدا کردوه وله او انه ی که له رابور دودا خدمتیک کوره یان بو ولات و دولت کردنی) ملک تعینیان اکا .

ماد ۷ سیم

مدت اعضای له مجلس اعیاندا هشت سال هوام اکا . له ظرف هر چوار ساله نپوه یان اگورری . دو باره تعیین کردن او نموه به که گورراوه جائزه . هل پوار دن بو گوررین نیو اول به قرعه یه .

ماد ۸ سی و یکم

رئیس و نائب (وکیل) رئیس ام مجلسه به تصدیق ملک له طرف اعضای مجلس دا بو مدت سالیکی له اعضا کانیان هل ایزیری و دو باره هل پوار دن بشان جائزه .

ماده ۹ سی و دویم

که مجلس مبعوثان کو بوهوه مجلس اعیانیش کو ایته وه . و که مجلس مبعوثان بلاو بوهوه اعیانیش بلاو ایته وه .

ماده ۶ سی و سهیم

به هر اعضایی مجلس اعیان له ظرف سالیگدا بیجکه له خراج به قرایی پینج هزار روپیه ادری .

ماده ۷ سی و چوارم

مجلس مبعوثان به هل بژاردن به نسبت هر بو بیست هزار پیاو اعضاییک انتخاب اکری .

ماده ۸ سی و پینجم

اصول هل بژاردن مبعوث به قانونیکی تاییقی تعیین اکری . لهم قانونه دارعایت به اصول رأی دان (به پنهانی) و رعایت مبعوث درهینان او جماعته کانه که اسلام نین اکری .

ماده ۹ سی و هشتم

دوره یکی مجلس مبعوثان به قاعده عبارت به له چوار جار کو بونه وه . امهش هر سالی جاریکه . ام دوره به له اول روز تشرین ثانی به که له دواى انتخابدا دیت دست پی دهکات . به شرطی که رعایت بکری به فقره ۹ دوم ماده ۹ بیست و چوار که عانده به بلاو کردنه وه مجلسه که .

ماده ۱۰ سی و نهم

ام مجلسه هموسالی له اول تشرین ثانیدا له پایتخت کو آیتته وه . و له هر وه وه کو بونه وهی ها کذایی دست پی اکا که مدتی چوار مانگه . بلام ملک اتوانی له پیش تو او بونی ام چوار مانگه دا مجلسه که بلاو بکانه وه . یا خود بو تو او کردن بعض ایشی په له اتوانی مدت دوام زیاد بکا به شرطی که یکون کو بونه وهی سالی له شش مانگه پر نی و مجلس اتوانی به پیهی نظامنامه داخلی خوی جاسه کانی (دانیشن) تأخیر بکا . ملک اتوانی جلسه کان مجلس مبعوثان تأخیر بکا به شرطی که له کو بونه وهی له سه جار تی نیری .

له حساب کردن مدت کو بونه وه دا او مدته که له اثنای تأخیرا دارا ده بوری حساب

ناکری .

ماده سي و هشتم

اگر مجلس بلاو کرایه وه ایی سر له نوی دست بکری به هل پزاردن . و محاس تاره بو کوبونه وه یکی فوق العاده ده ایی له طرف چوار مانگدا بانگک بکری . ام اجماسه ایی تابع بی به احکام ماده سي و حوت (۳۷) که عانده به ناخیر مجلس و ریاد کردن مدت دوامیه تی . بلام لازمه ام بلاو بونه وی فوق العاده یه له سی و یک تشرین اولدا تو او بکری تا کو کوبونه وهی ها کذ ایی اول ام دوره یه له اول تشرین ثانیدا دست پی بکا . اکر کو بونه وی فوق العاده له مانگ تشرین ثانی و یا کانون اولدا تصادف بکا امه اعتبار اگری اول کو بونه وهی ها کذ ایی بو ام دوره یه .

ماده سي و نومه

جازه که مبعوثیکی کون دوباره هل پزیری .

ماده چلم

هر شخص که عمری سی (۳۰) سالی تو او کرد بی و یکی له و مانعانه که له ماده ی بیست و هشتمدا بیان کراوه نه بیی هل پزیری بو اعضایی مجلس مبعوثان به شرطی که هر مبعوث جیکایک (منطقه) بی اکر شخصیک له دو جیکاره هل پزیرابه مبعوثی اتوانی له و وخته دا که خبری زانی هتا هشت روز به کیف خوی مبعوثی یکی لم جیکانه قبول بکا . او مأمورانه ش که هل پزیراون به مبعوثی ایی له ظرف ام هشت روزه دا یا مبعوثیه تیه که ی قبول بکا یا نه بکا . که کردی ایی استعفا له مأموریه که ی بکا بلام وزیره کان که هل پزیران به مبعوثی امه یان له سر نیه .

ماده چل و یکم

هر کس که بتواوی حاز صفات قانونیه نی ناتوانی له جلسه کان مجلس مبعوثاندا حاضر بی . اکر مخالفت امه ی کرد بو همو جلسه یی به قری پینج هزار روییه جزای لی اسزی .

ماده چل و دوویم

او خصوصاً نه که عانده به صفات لازمه بو هل پزاردن مبعوثانه و هر طعنه یه که اداری له هل پزاردن اعضا و خصوصات منحللات و استعفا ، مجلس حل و فصلی اکا .

ماده چل و سیم

مجلس مبعوثان همو سالی له جلسه ی اوله میندا رئیسک و دو نائب (وکیل) رئیس
 انتخاب و بو تصدیق عرض ملکی اکا .
 له وقت حاجتدا یکی له م نائبانه وکالت رئیس اکا .

ماده چل و چوارم

همو اعضاییک له مجلس مبعوثان اتوانی ترتیب لائحه ییکی قانون به شرطی که عائد
 نه بی به امور مالیه که له پاشا بانی دیت تکلیف بکا و ابی له . تکلیفه داده (۱۰) اعضا له رفیقه کانی
 له گلیا یک بن .

اگر مجلس ام تکلیفه ی قبول کرد ده بی بو دانان لائحه قانونیه ی ام تکلیفه
 حواله ی مجلس وزرا بکا .

و هر تکلیفی که مجلس ردی کرده نای دو باره له عین اجتماعدا تکرار بکریته وه

ماده چل و پنجم

هر اعضایی اتوانی استعفا بکا به شرطی استعفا که ی به تحریری تقدیم رئیس بکا .
 هتا مجلس قبولی نکا استعفا که بجی ناهیزی .

ماده چل و ششم

اگر له بر وفات ویا استعفا ویا گوم بون مبعوثیک ویا نه بون صفات لازمه له
 مبعوثیکدا ، منحل له مجلس مبعوثاندا بیتنه ظهور ابی بامر رئیس دست بگری به
 هل بژاردن تازه .

ماده چل و حوتم

هر اعضایی له مجلس مبعوثاندا هر نائب او جیکابه نیه که له ی هل بژراره بلکه
 نائب همو ولات عراق اعتبارا کری .

ماده چل و هشتم

اعضاییک که به بی اذن ویا عذریکی شرعی مانگیکی علی التواره له مجلس گوم ابی
 به شرط رعایت احکام ماده (۴۵) به مستغنی اگیری .

ماده چهل و نهم

بوهر کوبونه وه يك بيجكه له خزر جراه به هر مبعوثی به فرای چوار هزار روبیه ادري .

— مواد عمومي بو —

هر دو مجلس

ماده پنجاهم

اعيان و مبعوثان له پيش دست كردن به ايشيان هريكي له حضور مجلس خويدا ابن سويند بخوا بو صداقت ملك و بو محافظه قانون اساسي و بو خدمت ولات و امت و بو باش بچی هيناني وظيفه ي مبعوثي .

ماده پنجاه و يك

كرك له مجلس اعيان و كرك له مجلس مبعوثان ، هر روزي موجود مجلس اقلا له نيوه ي مجلس عمومي يكي تي نپري دست به ايش ناكري .

ماده پنجاه و دووم

هتا قانون خلافي امر نكا ، هو قرار يك با كثریت رأی او اعضايانه در اچي كه له مجلس دا حاضر آن و اكر ارا مساوي بو (يعني : رأی هر دو طرف يك بو) اوسا رأی رئيس ترجيح اكري (يعني : رئيس له گل كام طرفدا بي ، قراره كه برأی او طرفه در اچي) .

هتا نيوه ي اعضا كان كو نيته وه و هو اعضاييك رأی خوي نه لي ا كثریت حاصل نابي . اصول رأی دان اعضا له نظام داخلي مجلس دا تعيين اكري .

ماده پنجاه و سه يم

هو اعضايي له اعضاي مجلس امت (مجلس اعيان و مبعوثان) به پيه ي او اصوله كه

له نظام داخلي دا تعيين اڪري ، اتواني له وزيره کان استیصاح مسئلہ بيڪ بکا ويا
سؤال بيڪ پرسی . واڪر او سؤاله به پهله نبو ويا وزيره که خوی قبول نکا هتا هشت
روڌ تي نپري بحث ومذاڪره ی لی ناڪریته وه .

ماده پنجا و چوارم

مجلس ، اول جار (ماده ، ماده) بجوی قرار بقبول لائحہ قانونی ادا . پشائیش
به جار بيڪ قرار به قبول همو لائحہ که ادا .

ماده پنجا و پينجم

هموقه مسلحه بيڪ ، له سر طلب رئيس نبي اتواني داخل مجلس بي ويا له حيكايڪ
راوستی که نزيڪ ده گای مجلسه که بي .

ماده پنجا و ششم

همو اجتماعيڪ هر دو مجلس ابي به آشڪرابی ب بلام ، له بعض احوالدا اڪر وزير بيڪ
ويا چوار اعضا له اعضای مجلس اعيان ويا ده اعضا له اعضای مجلس مبعوثان ويستيان
مجلسه که به دزی په وه اگيرری .

ماده پنجا و حوم

بيچکه له اعضای مجلس و له وزرا ويا له گوی می ماموران که له طرف وزیري
ويا اعضای به وکالت آنچه مجلسه وه و بيچکه له وکسانه که مجلس بانگيان آکا جائز نيه
هيچ کس له مجلس دا قسه بکا .

ماده پنجا و هشتم

مجلس اعيان و مبعوثان ، اتوانن عائد به و مسئلانه که له خواروه بيان اڪري
نظامنامه و تعليماتنامه درهينن .

۱ - اصول بجی هينان و محافظه ی اوصلاحيته و امتيازہ وضمانه که به پيهی ام قانونه به
مجلس دراوه .

۲ - يو يك خستن معاملات وڪار داخلي مجلس به پيهی اوه که له يك جوی بن
ويا پيکه وه بن .

ماده پنجا و نهم

کس له اعضای مجلس امت هتا با کثرت اعضای مجلسه کدی له حقیا فراریکی به دلیل ندری ویا له اثنای ویا نختی له پاش او جنایت و جنحه به که کردویی نگیری له زمان کو بونه ودا حبس ویا محاکمه نا کری . و همو اعضاییک له داخل حدود نظام مجلسه کی آوانی بحریتیکی تو او قسه بکا وله مجلس دا له بر رأی کو کرده ووه و رأی دا و نطق ووتن دا ، هیچ اعضاییک محاکمه نا کری .

ماده شصتم

او وزیره که له مجلس مبعوثان وله مجلس اعیان دا اعضا بی . له مجلسه کدی خوی حق رأی کو کرده ووه ی وله هر دو مجلسه که دا حق قسه ی هیه . بلام او و برانه که له هیه مجلسیک دا اعضا نین له هر دو مجلسه که دا هر حق قسه یان هیه حق رأی کو کرده ووه یان نیه .

و او وزیرانه که له مجلسیک دا اعضا ، له هر دو مجلسه که دا بو قسه کردن حق تقدیمیان هیه . اگر خوشیان حاضر نبون ام حته به و کیده کیان ادری .

ماده شصت و یکم

۱ : ابی همو لایحه ییکی قانون تقدیم یکی له مجلسه کان بگری .

اگرام مجلسه قبولی کرد ، او وخته تقدیم او یکشیان اگری . اگر هر دو مجلسه که موافقت له سر نکن و (ملک) ش تصدیق نکا نابی به قانون .
 ۲ : هر دو مجلس تصدیق او لایحانه اکن که حکومت تقدیمیان اکا . لپاش او یش تقدیم (ملک) اگری . (ملک) یا تصدیقیان اکا ویا له ظرف سه (۳) مانگا یا نگیرته ووه واسباب گیرانه و یان بیان اکا . اگر مجلس فراری دا که لایحه که به په له یه ابی (ملک) له ظرف پانزده روزا بیگیرته ووه . او سا ابی مجلس جاری کیتر چاوی پیا بگری . اگر هر دو مجلسه که لایحه که یان رد کرده له ظرف او کو بونه ووه دا جاری بگبتر بو مذاکره ی او مادانه که اختلاف بیا ووه تقدیم هیچ مجلسیک نا کری .

ماده شصت و دووم

اگر لایحه یک دو حار تقدیم مجلسیک بگریب وردی نکا ووه و مجلسه کدی کامر

قبول کرد. بکا، اوسا، له ژیر ریاست رئیس مجلس اعیاندا له هر دو اعضای مجلسه که مجلسیک مشترک تشکیل اگری و اگر او لایحه به با کثرت رأی دو ٹک (سه یك) ام مجلسه مشترکه قبول کرا (اگر لایحه که تعدیل بگری و یا نکری) و کوله هر دو محاسه که قبول کرابی و اعتبار اگری.

بلام هتا (ملك) قبولی نکا صفت قانونی نابی. و اگر لایحه که به م اصوله قبول نکری له م کوبونه وه دا جائزیه جار یکیتر تقدیم هیچ مجلسیکیان بگریته وه.

باب چوارم

وزیره کانت

ماده شصت و سه یم

عدد وزراله (نو) (۹) زیاتر وله شش کتر نابی. و او کسه که: صفتیکی له وصفتهای بی که له ماده [۲۸] دا بیان کرا و نابی به وزیر.

او وزیره که له هیچ مجلسیک دا اعضا نی له «سالیك» زیاتر له منصب وزارتدا نامینی بلام، له ظرف ام ساله دا اگر بو مجلس اعیان تعیین بگری و یا بو مجلس مبعوثان هل پزیری، جائزه که، له سالیك زیاتر له وزارتدا مینی. و او وزیرش که معاش وزارت هیه، نابی له هیچ مجلسیکدا له عینی و ختدا مخصصات اعضایی و رگری. و به هیچ وزیریک جائزیه که له املاک دولت شتیک بگری و یا به (گری) بگری.

ماده شصت و چوارم

ایش و کار دولت عا ند به مجلس وزرایه که له ژیر ریاست رئیس وزرا گرد ایته وه. ام مجلسه شش، قرار دهن بو او ایشانه که به تاقه وزیری ناگری. و باس له و ایشانه ده کن که عا ند به دوا تر وزرا بی. رئیس وزراش او ایشانه که مجلس دا وای اکا نوور گرتن امریان تقدیم (ملك) ی اکا.

ماده شصت و پینجم

وزرا دولت ی له خصوصی مسئولیت او ایشانه که به یکوه دبیدن له حضور مجلس

مبعوثاندا، كفيل يكترين . وهر وزيرك به ننيا مسئول او ايشانه به كه عايد به دواړو وزارت خويه تى .

اكر مجلس مبعوثان باكثریت دو نك (سه يك) او اعضايانه ي كه حاضر ن در حق هېست وزرا ويا وزيريك قرار (عدم اعتماد) بدا ابى وزرا ويا او وزيره استعفا بكن . واكر رئيس وزرا ويا او وزيره داواى دواختن رآى دان عدم اعتماد بكا ، ام رآى دانه نهايت هتا هشت روژ تاخير اكرى .

ماده شصت و ششم :

هر وزير يك به پيه ي او اصوله كه قانون باسى اكاله وزارت خويدا وله و دواړه كه عايد به وزارتى خويى اتوان هموشتيك بكا .

باب پينجم

صلاحيت حكم

حاكمه كان

ماده شصت و حوتم

حاكم باراده (ملك) تعيين اكرى . وييجكه له وحالانه كه له قانون تايبتي خويا بيان اكرى له برهيج شتيك عزل ناكرى . (له وقانونش ، شرائط اقتداريان و تمينيان وپاڼه يان وعزل بونيان نوسراوه) .

محكمه كان

مواد عموميه

ماده شصت و هشتم

محكمه كان سه (۳) نوعن

(۱) محكم مدنيه

(۲) محكم دينيه

(۳) محكم خصوصيه

ماده شصت و نهم

دامزران وگروڼه وه ، وپاڼه واقسام ووظيفه وچاودېرى وېجى هينان حك

ام محکماه تابع به قانونیکی نایبئی به .
له گل و شدا سراپا به م قانونه رعایت کردن لازمه .

ماده ۶۰ حفتم

کس ، ناتوانی دخل ایش محاکم بکا .

ماده ۶۱ حفتم و یکم

همو محاکمه بی ابی به آشکرای بی ، بلام سببی له وسببانه که له قانوندا نوسراوه
بی ، ابی به دزییوه بکری . و جازیشه که ، حکم و مرافعات ام محکماه بیجکه
له وانه بی که به دزییوه اکری نشر بکری .

ماده ۶۲ حفتم و دویم

محاکم مدینه : بیجکه له و دعوایانه که (به پیه بی ام قانونه و به پیه بی قانونیکی ر که
حکمی له تراقداد جاریه) حق بینین همو دعاوی او کسانه بی که له عراقان و حق
بینین او دعوایانه که له طرف حکومت عراقه و یا له ضد حکومت عراق اقامه اکری

ماده ۶۳ حفتم و سهیم

وظیفه محاکم عبارت له بینین دعاوی جزائیه ، حقوقیه ، تجاریه . اماش به پیه بی
(او قوانینه ده بیینی که حکمیان له عراقدا جاریه) بلام دعاوی احوال شخصیه بی
اجانب و دعاوی تجاریه و مدنیه یان (که عادت دراتی وابوه که به پیه بی قوانین اجنبی
بیسیری) به پیه بی قانونیکی نایبئی ده بییری

محاکم دینه

ماده ۶۴ حفتم و چوارم

محاکم دینه دو قسمه :

(۱) محاکم شرعیه

(۲) مجالس روحانی طوائف

مادهٔ هفتاد و پنجم

محاکم شرعیه خوی، او دعوایانه که عائد به احوال شخصیهی مسلمانان و او دعوایانه که عائد به اوقایانه به تنیا ایینی .

مادهٔ هفتاد و هشتم

حکم محاکم شرعیه، به پیهی قانونیکی تاییتی و موافق کلی مذهبی له مذاهب اسلامیه دهدری .

مادهٔ هفتاد و نهم

مجلس روحانیه، عبارت به له مجلس روحانی جوله که وله مجلس روحانی گاور ام مجلسانوش به پیهی قانونیکی تاییتی تشکیل اگری و صلاحیتیان پی ادری .

مادهٔ هفتاد و دهم

(۱) مجالس روحانی طوائف، دعوای (ماره) و دعوای (ماره پی) و طلاق و نقه و تصدیق و صایت طائفه ی خویان ایینی . بلام اگر، او دعوایانه عائد به و کسانه پی که هر لو طائفه یه ن و فقط اجنبن نایانینی .
(۲) ام مجلسانیه اگر هر دو طرف موافقت بکا بیجکه له و دعوایانه که باسکرا او دعوایانه ش که عائد به احوال شخصیه یانه ایان یینی .

مادهٔ هفتاد و یازدهم

اصول محاکمهٔ مجالس روحانی، و او رسمه که تیا اسینری به قانونیکی تاییتی تعیین اگری .

مادهٔ هشتاد و یکم

بو محاکمهٔ وزرا و بو محاکمهٔ اعضای مجلس امت که اتهام اکرین به جرمیک سیاسی که عائد بی به وظیفه کاین و بو محاکمه ی حکام محکمهٔ تمیز که له وظیفه دا جرمیکیان کردنی و بو موافقت ام قانونه به قانون اساسی و بو تفسیر قوانین محکمهٔ گوره (علیا) تشکیل اگری .

ماده هشتاد و یکم

اگر له بر او سبانه که له ماده^۶ پیشودا بیان کراوه تشکیل محاکمه بی لازم بی او و خه به اراده^۷ (ملک) که له سرا و قرار اتهام مجلس مبعوثانه که به اکثریت دوسه یک اعضا کانی در اچی، محکمه گوره^۸ (علیا) گرد ایته وه و لازمه که، مجلس مبعوثان بو همو محاکمه بی قرار یکی ملی حده ی وها بدا. ام محکمه گوره به بیجکه له رئیس له هشت اعضا تشکیل اگری. امانه ش له طرف مجلس اعیانه وه چواری له اعضای مجلس خوی، چواری له کوره^۹ حاکمه کانی دل ایزیری. وله ژیر ریاسته رئیس مجلس اعیان کو ایته وه.

ماده هشتاد و دویم

اگر مسئله بی محتاج قرار قطعی یک بی که عا ند بتفسیر احکام ام قانونه بی ویا عا ند به تفسیر یکی له و قوانینه ی که حکیمان جاریه و مخالف احکام ام قانونه به. او وخته بموافقت مجلس وزرا و به اراده^{۱۰} (ملک) محکمه گوره^{۱۱} (علیا) به پییه ی ماده ی پیشو تشکیل اگری.

ماده هشتاد و سهیم

بیجکه له و احواله که له ماده^{۱۲} پیشو بیان کرابو، اگر وزیر یک داوای تفسیر بعض قوانین بکا که عا ند به صلاحیت خوی بی از وخته له ژیر ریاست رئیس محکمه^{۱۳} تمیز (دیوان خاص) تشکیل اگری. سه^{۱۴} اعضای ام دیوانه ش له حکام محکمه^{۱۵} تمیز و سه یی له گوره^{۱۶} مأمور اداره دل ایزیری.

ماده هشتاد و چهارم:

محکمه^{۱۷} گوره، او دعویانه که ایان بینی ابی به موافق قانون و به اکثریت دوسه یک اعضا کانی بیینی. حکم ام محکمه به استیناف و تمیز ناگری.

ماده هشتاد و پنجم

او مقررات محکمه^{۱۸} گوره به که به اکثریت ارا در اچی (بیجکه له وه که ماده^{۱۹} « ۸۶ » دایان کراوه) و او مقررات دیوان خاص که به اکثریت اراء در اچی (بیجکه

له وه که له ماده « ۸۳ » بیان کراوه (ابی له ههوه محاکم داوله ههوه دواړ حکومتدا قبول و تطبیق بکری .

ماده هشتا و ششم :

ا کر محکمه گوره ، بیهوی قرار ی بدا که قانونیک و یا بعض احکام او قانونه مخالف احکام ام قانون اساسی به یه آبی او قراره ، با کثرت دو سه یک محکمه که بدا . واکر فراریک واکر در بچی اوسا ، او قانونه مخالفه ویا او احکامه مخالفه کی لغو اکری ، هر وه او هیهچ نبوی .

ماده هشتا و حوتم

لهو احوالانه دا که له خوار وه بیان کراوه ایجاب بکا محاکم خصوصیه ویا (لجنه خصوصی) تشکیل اکری .

(۱) محاکمه افراد قوه عسکر به عراق له بر او جرمانه که له قانون جزای عسکریدا بیان کراوه .

(۲) فصل دعوای جزای ومدنی عشر .

(۳) او اختلافانه که له بین حکومت ومأموره کانیایه که عاند به مهور یته کاتبانه

(۴) بینین او اختلافه که عاند بتصرف و حدود اراضی به .

ماده هشتا و هشتم

اصول محاکمه محاکم خصوصیه و اورسمه که له محکمانه دا اسپنری و اصول استیناف و نقض و تصدیق و حکمی به قانونیک تاییتی تعیین اکری .

ماده هشتا و نهم :

ههوه خرج و باج ، ویرکو واورسم گمرگه که له وروژه دا دس به تطبیق ام قانونه اکری هیه ابی هتا به قانون اگورری .

ماده نه وهدم :

بيجکه له ورسمانه که دواړ حکومت له مقابل خدمت عموم وری اگری و بيجکه له ورسمانه که حکومت ، مقابل او منفعته که له تصرف اموال حکومت د دینه وجود وری اگری به پيهی قانونی نی که له طرف (ملك) نه وه بعداز موافقت مجلس امت تصدیق اگری جائز نيه هيچ رسمیک (خرج ، ویرکو) دابری .

ماده نهوه دویمک :

ابنې همو رسمیک له مکلفین اهل عراق به بی فرق و تمیز ور بگیری و به پيهی قانون نی هيچ کس له م رسمه نه و ناگری .

ماده نهوه دویم :

به پيهی قانون نی فروتن اموال دولت ، ویا تفویض کردنی و یا به کری دانی و یا به ترحیکي تر تصرف کردنی جائز نيه .

ماده نه وه دوسهیم :

به پيه قانون نی ایرادیکي طبیعی مملکت به قصد ثمره ورگرتن و یا به قصد استعمال کردن و یا مصلحتی له مصالح عموم به امتیاز نادری و انحصار ناگری . و واردات دولت به التزام نادری . و اگر در ا بی مدتی له سه ۳ سال تي نپهري و ابی هر یکیکي به قانونیک تاییتی بدری .

ماده نهوه چوارم :

اگر قانون بودجه مساعد نی حکومت ، هر به پيهی قانونیکي تا بیتی اتواني قرض ورگری و یا تمهدی بکا که پاره بی له خزینهی دولت تسلیم بکا .

ماده نه وه دپنجم :

لازمه ، او پارانهی که له طرف همو ما موریکي حکومت قبض اگری ابی نسا خزینه گوره دولت بگری و به پيهی او اصوله که له قانوندا تعیینی کراوه حساب او پارانئش بدری .

ماده نهم و ششم :

به پیمه‌ی قانون بی کم کردن معاش و یا بخشیش دان و یا صرف مبلغیک له خزینه گوره دولت جائزیه و به پیمه‌ی او اصوله که له قانوندا تعیین کراوه بی له مخصوصات مبلغیک صرف کردن جائزیه .

ماده نهم و هفتم

ابن مخصوصات هموسالیک بقانونیک سالانه که قانون بودجه‌ی بی این تصدیق بکری .
وله قانونهش دا واردات و مصارفات اوساله بیان بکری .

ماده نهم و هشتم

ابی مجلس امت له اجتماع پیشودا قانون بودجه‌ی اوساله که له دوا‌ی او اجتماعه دادیت تصدیق بکا .

ماده نه و نهم :

وزیر مالیه ، له سریه‌تی که قانون بودجه و اولایخانه که عائد به قرض و برگرتن حکومته ، و همو اولایحه‌ی قانونانه که عائد به تخصیص امواله ، و اوانه‌ی که عائد به زیاد کردن تخصیصا تیکه له وخت خویدا تصدیق کراوه ، و اوانه‌ی که عائد به کم کردنه‌وی و یا لغو کردن ام تخصیصاته به عرض مبعوثانیا بکا .

ماده صدم :

بو قانون بودجه له مجلس دا مذاکره اگری و بو هر ماده‌یک جوی ، جوی رأی ادری . له پشامهش بو همویان به جاری رأی کوده کری . بلام ، بو نفس بودجه فصل ، فصل رأی ادری .

ماده صد و یکم :

اگر له وخته که مجلس بلاوه‌ی کرد بی ، بو صرف مبلغیک به پهله مجبوریت حاصل بی ، وله بودجه شدا و یا له فانونیک تاییبی دا بو صرف او مبالغه رخصت ندرابی (ملک) حق اوه‌ی هیه که بموافقت مجلس وزرا بو صرف او مبالغه اراده بکا . و کوله مقره‌ی (ج) له ماده‌ی (۲۴) دا بیان کرا بو .

ماده صد و دووم

مجلس امت، اتوان قانون دا بی بو صرف مبلغیک که له طرف چند سالکدا صرف بکری .

ماده صد و سهیم

لازمه، قانونیک دابزی، بو تاسیس دآره بییک که له همو - مصارفیک وردبیته وه . وام دآره به ابی اقلأ سالی جاریک، له خصوصی اوهی که صرفیات، به مقدار او مخصوصانه به که مجلس تخصیصی کرده و اصول صرفیشی به پیسه ی قانون مخصوصن یا نا؟ تقریریک تقدیم مجلس بکا .

ماده صد و چوارم

بیجکه له وزرا، کس ناتوانی به هیج مجلسیک لایحه قانونی تقدیم بکا و یا فکری بیان بکا که بی به باعث صرف مبلغیک له واردات عمومی .

ماده صد و پنجم

هتا (ملك) موافقت نکا مجلس مبعوثان ناوانی فراری بدا و یا تکلیف تعدیل لایحه ی بکا بو کم کردنه وهی او مصرفه که له معاهداتی هاتوه وجود که مجلس تاسیسی و یا مجلس امت تصدیق کرده .

ماده صد و ششم

اگر سال مالیه تازه هات و ایشتا قانون بودجه کی تصدیق نکرانی و اگر (مجلس امت) ش له حال - کوبونه ودانی، ابی وزیر مالیه، بو تخصیصیات مدتیکی موقته که له دو مانگ تی پر نکا لایحه بییک قانونی تقدیم مجلسه که بکا . وله تو ابون ام مده دا، وزیر مالیه انوانی لایحه یکی تازه تقدیم بکا . و اگر دیسان لازم بو جائزه تکراری بکانه وه .

و اگر مجلس امت له حال کوبونه وه دا نبو بو شرطه که خلل به درچون او (اراده) که له ماده ی (۱۰۱) دابیان کرابو ابی رعایت بودجه ی سالی رابوردو بکری .

ماده صد و حوتم

به پیسه ی قانون بوسکدی دولتی نظام داده نری .

— اداره اقلیم —

ماده صد و هشتم

له عراقدا (مناطق اداریه) وانواعیان و ناویان و اصول دامزراندنیان و صلاحیت
 مأموره کانیان و عنوانیان به پییهی قانون تاییقی تسین اگری .

ماده صد و نهم

او واجمانه که ، له ناو مواد او معاهدانه دا هیه که ، (ملک) به تصدیق مجلس
 تأسیسی و یا مجلس امت تقدسی کرده . و که لازمه له بعض مناطق اداریه دا اجرا
 و تطبیق بکرنه ابی بخریته او قانونه دا که له ماده پیشودا باس کرا .

ماده صد و دهم

ایش و کار بلدیله له عراقدا : بواسطه مجلس بلدیله به پییهی قانون تاییقی اداره اگری
 و مجالس اداریه مناطق اداریه و وظیفه کان خویان به پییهی قانون مخصوص ایبیتن .

ماده صد و یازدهم

هو طائفه بیک حق اوهی هیه که بو ادارهی او مسفقاته و بو ادارهی او شتانه
 که ایرادی هیه و وقف کراوه و بو او ارثانه که بو کار خیر و وقف کراوه ، له مناطق
 اداره یاندا مجلس تشکیل بکنن و ام مجلسانه حق اوه یان هیه که واردات ام وقفه
 وارثه گرد بکونه و به پییهی آرزوی او کسانه که ام وقف و هبه یه یان کرده و یا به پییهی
 عرف و عادت خویان صرف بکنن . و ام مجلسانه حق اوه یان هیه که به پییهی قانون
 چاودیری مال هتیوان بکنن و ابی ام مجلسانه له ژیر چاودیری حکومتدا بین .

ماده صد و دوازدهم

او قوانین عثمانیه یه که له پیش تاریخ / ۵ تشرین ثان ۹۱۴ و او قوانینه که له
 تاریخه دا و یاله پاشا له عراقدا نشر کراوه و حکمیشیان جاری بوه لازمه که هتا نشر
 ام قانونه حکمیان جاری بی بلام بقدر اونده که احوال و زمان مساعده اکا .

له گل امهش دا ابی رعایت او بیازت و نظامات و قوانینه بگری که له ماده آ تی دا

بیان اگری و کہ بو تعدیل و لغو بعض احکام عثمانیہ نشر کرا بو .
امہش تااو وختہ کہ له طرف (قوہ تشریحیہ) اگوری ویا لغو اگری ویا تا
او وختہ کہ قرار لغویان له محکمہ گورہ به پبہی مادہی (۸۶) درآچی .

مادہ صد و سینزدہم

ہمو بیانات و نظامات و قوانینہ کہ کہ له طرف قائد عام بریطانی ولہ طرف حاکم
ملکی عام ولہ طرف مندوب سامی نشر کراوہ و اوانہی کہ له طرف حکومت « فیصل »
جلالتآ بہ وہ له بین تاریخ تشرین ثانیہ ۹۱۴ و تاریخ تنفیذام قانونہ دا در چو وہ
له ور وژوہ کہ دست به تنفیذیان کراوہ تا ام تاریخ لغو نکران حکیمان به صحیح اعتبار
اگری . وای حکیشیان جاری بی ہتا (قوہ تشریحیہ) ایا نگوری ویا لغویان اکا ویا
تا او وختہ کہ له محکمہ گورہ به پبہی حکم مادہ (۸۶) لغویان درآچی .

مادہ صد و چوار دہم :

او کسانہ کہ ، بو بچی ہینان او امرانہ کہ به قصد خبردان حرکات دژمنایتی ویا
بو تأسیس و محافظہ امنیت و نظام عموم ویا بو بچی ہینان او امرانہ کہ به پبہی حکم
ادارہ عرفیہ کہ له بین ۵ تشرین ثانی ۹۱۴ و تاریخ تنفیذام قانون اساسیہ له طرف
قوماندان قوہ بریطانی عام ویا له طرف حاکم ملکی عام ولہ طرف مندوب سامی ولہ طرف
حکومت « فیصل » جلالتآ ب وریان گرتوہ ، امانہ و اعتبار اگری کہ به نتیجی صاف او
آمرانہ یان بچی ہینا وہ و امانہ به بری اعتبار اکرہن و پاریزراون ہتا اور وژوہی کہ
شکاک کرہ کانیان خلافی امہ اثبات اکن .

وہمو دعوا و محاکمہش ہتا خلافی اثبات نکری رد اگریتہ وہ به باطل اعتبار

اگری .

مادہ صد و پانزدہم :

ارحکانہ کہ ، له پیش احتلالدا له محاکم مدنیہ عثمانیہ در چوہ و عائد به دعوای
مدنیہ بہ . او حکمانہ کہ له پاش احتلال له طرف حکام سیاسی ویا له طرف معاون حکام
سیاسی . کہ صلاحیت بینین دتوا کانیان دیو ودر چوہ . وکولہ محاکم عراقہ کہ

به پیهی نظام تاسیس کراوه در چوبی و اعتبار اگری

ماده صد و شانزدهم :

او احکام و قرار جزائیه که له و حکمانه در چوه که پاش احتلال تشکیل کرابون و او احکام و قراره که له محاکم در فیه و له محاکم عسکر به و له طرف حکام سیاسی و عسکری و یاله طرف وکیل ام حاکمانه و یاله و مأم و رانه که صلاحیت بینین دتوای ام جرمانه ی دجوه و حکمیان کردوه . ام حکمانه و کو او حکمانه ی که له محاکم مدنیه عراقوه که (به پیهی نظام تشکیل کراوه) در چوبی و اعتبار اگری

ماده صد و هفدهم :

ام قانونه له و روزه دا که له طرف (ملك) تصدیق اگری حکمی جاری آبی .

ماده صد و دژدهم

له طرف سالی کدا له تاریخ تنفیذ ام قانونه مجلس امت حق ادهی هیه که با کثرت رای دوسه يك هر دو مجلس له امور فرعیه ام قانونه تعدیلات بکن و یا بو ایفا کردن ام مقصده شتیک زیاد بکن .

ماده صد و نوزدهم :

بیجکه له و شتانه که له مادهی پیشودا بیان کراوه جائز نیه که مجلس خلق (امت) له تاریخ تنفیذ ام قانونه وه هتا پنچ سال تعدیلات بکا . و پاش ام مدته به پیهی او شرائط که له خواروه بیان اگری جائزه تعدیلات بگری .
همو تعدیلات لازمه بموافقت دوسه يك اعضایی عمومی هر دو مجلسه که قبول بگری له پاش امه ای مجلس مبعوثان تیک بدری . و دوباره انتخابی تازہ بگریته ره . دوباره ام تعدیلاته عرض ام مجلسه تازہ یه و مجلس اعیان اگریته وه اکرام هر دو مجلسه ام تعدیلاته با کثرت دوسه يك اعضا کانین قبول کرد و ملک تصدیق کرد او وخته نشر اگری .

ماده صد و بیستم :

شار بغداد به پایتخت عراق اعتبارا اگری . اگری محبوریته حاصل بی به پیهی قانون قتل پایتخت بوجیکه یکی تر جائزه .

ماده صد و بیست و یکم:

اگر له طرفیکی تر اقداد اششاش بی ویا اماره ییکی اششاش ظهور بکاویا ترس هجو میکی دشمن روبدا «ملك» حق او هی هییه که له پشاش موافقت مجلس وزراه وقه لوجبکانه اداره عرفیه ادلان بکا . وله وجبکانه که ، اداره عرفیه ادلان اگری جائزه او قوانین و نظاماته که له بیاننامه اداره عرفیه دا بیان اگری تعطیل بگری .
 و او اشخاصانه که اداره عرفیه تطبیق اکن هتا مجلس امت به قانونیکی تاییقی عفو یان نکا له نظر قانوندا له و ایشانه دا که ایکن مسئولن .

ماده صد و بیست و دویم

اگر تفسیر حکمی له احکام قانونیه لازم بی :

- (۱) اگر او تفسیره مخصوص به احکام ام قانون اساسیه بی عائد به محکمه گوره به .
 اویش هر وه کو له (باب بنجم) ام قانونه دا بیان کرابو تفسیری اکا .
- (۲) اگر او تفسیره مخصوص به قانونیک له قوانین اداره ایش عموم بی عائد به دیوان خاصه هر وه کو له (باب بنجم) ام قانونه دا . بیان کرابو تفسیری اکا .
- (۳) بچکه له مانه له ماده قانون معنا درهینان بو او دعویاته که محتاج معنالی در هینانته عائد به محاکم عدلیه به .

ماده صد و بیست و سه یم

دائرة اوقاف اسلام له دوائر رسمی حکومت اعتبار اگری .
 ایش و کار ام دائره به و درست کردن امور مالیه ی به پیه ی قانونیکی تاییقی به .

GOVERNMENT OF 'IRAQ.

DRAFT
ORGANIC LAW.

Published in

ENGLISH
ARABIC
TURKISH
KURDISH

BY
THE PRESS BUREAU BAGHDAD:
1924—1342

PRINTED AT THE GOVERNMENT PRESS,
BAGHDAD.
1924.

U. OF M. L. L.

ONE WEEK

الحكومة العراقية

لائحة

الدستور العراقي

عُبت بنشره في اللغات العربية والتركية والسكرديه والانكليزية

مديرية المطبوعات

١٩٢٤ - ١٣٤٢